

Nemunas

Nr. 34–35
(397–398–
838–839)

2012 m.
spalio 4–17 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Žiūrovas nepatogiame krėsle **9 p.**

Scena iš baigiamojo festivalio „Aura'22“ spektaklio „Jūra“
(Ingun Bjornsgaard projekt).

Kauno Laiptai

3-7 p.

www.nemunas.net

Proza

Violeta ŠOBLINSKAITĖ ALEKSA
Gediminas JANKUS

Poezija

Tautvyda MARCINKЕVIČIŪTĖ

Juozas ŠIKŠNELIS

Daiktų dažymas

Asta JASIULIONYTĖ

**Jauki atminties
šiluma**

Jurga TUMASONYTĖ

**Karpiai, mirtis
ir arlekinai**

Tiltai

9-13 p.

Aldona ŽEMAITYTĖ

Judrioji Druskininkų kultūros dvasia

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Kančios pėdomis

Albinas Vilčinskas: „Atverkim duris!“

Štai jau keletą mėnesių Kauno miesto kultūros gyvenimą administruoja naujas padalinys – Kauno miesto savivaldybės Kultūros ir turizmo plėtros skyrius. Miesto menininkų ši reorganizacija buvo sutikta su didžiuoliu nepasitenkinimu. Susitikimuose su miesto vadovais prisiminta, kaip nelengvai prieš kurį laiką Kultūros skyrius atskirtas nuo Sporto, išsakyta daug dvejonių ir nuogastauta, ar naujas darinys duos teigiamų rezultatų.

Apie skyriaus darbo poslinkius, planus ir miesto kultūrinio gyvenimo viziją kalbamės su skyriaus vedėju Albinu VILČINSKU.

– Esate ne naujokas Kauno kultūriname gyvenime. Prieš ateidamas čia tręjetą metų vadovavote miesto kultūros centru „Tautos namai“. „Nemunas“ ir tuomet kalbino jūs tik pradėjusį vadovauti. Prisimenu, stebino jaunaviškas entuziazmas, planai. O ir vėliau, artmai bendradarbiaudami su centru, stebėjomės, kaip keičiasi senųjų kauniečių dar vis iš inercijos Profesajungu rūmais pavadinamos organizacijos darbas. Sakyciau, per tą neilgą laiką buvo plačiai atverti langai ir šios ištaigos veikla iš esmės „pravėdinta“. Keitėsi ir „Tautos namų“ organizuojami didieji miesto renginiai. Naujame darbe jau taip pat spėjote „apšilti“. Kokios nuotaikos?

– Treji metai, praleisti „Tautos namuose“, išties buvo darbingi ir turinėti. Tačiau jeigu jau pasirūžaukei darbą, turiu nesižvalgyti atgal. Pirmausia norėčiau pasakyti, kad baimintis dėl skyriaus reorganizacijos tikrai nereikėtų. Ne padavinimas esmė, o veikla. Daugelis išsivaizduoja, kad tiek anksčiau, tiek dabar skyrius turi ypatingų galilių ir īrankių – lemiamą balsą kuriant miesto kultūrinio gyvenimo politiką, tarkant pinigus ir panašiai. Tai dalis tiesos, reikia suvokti, kad skyrius – tik administracijos padalinys. Ne mes lemiame miesto kultūros politiką – esame tam, kad kuo geriau organizuotume ir dirbtume vadybinį, administracinį darbą. Mūsų užduotis – kuo geriau suvokti, ką vieni nori, o kiti privalo ir turi padaryti – įgyvendinti priimtas programas. Gera, puiki vadyba – didžiulė jėga. Norėčiau, kad tiek kolektyvas, tiek kolegos iš miesto kultūros ištaigų suprastų: mes jo-

kie „viršininkai“ ar „revizoriai“, nekybome it Damoklo kardas virš kito galvų – esame pagalbininkai. Viliuosi, kad mūsų darbe vyraus kolektyki santykiai.

– Kas pasikeitė skyriuje? Ar padaugėjo personalo? Ar spejote „inventoriuoti ūkį“?

– Miesto kultūros ir turizmo plėtros skyriaus struktūra aiški – turime du poskyrius: Kultūros ir meno, kuriam vadovauja Nomeda Prevelienė, ir Turizmo plėtros, kurio vadovas Romutis Navardauskas Palaima. Personalu nepadaugėjo, atnaujintos tik pareigybės, pasiskirstymas veikla. Kolektyvas puikus, turintis patirties. Aš prisistatydamas neslepiau, kad esu darboholikas ir laikausi principo, kad dirbu tiek, kiek reikia, o ne tiek, kiek noriu (juokiasi). Suprantama, darbo pradžioje būtina lankytasi ištaigas. Ką galiu pasakyti? Kai kur, tlesia, veikla „užsistovėjusi“, kitur – viskas gerai. Deja, pasitaiko ir tokų bėdų, kai taip ir neišku, ką veikia vadovas, o ką personalas. Isigilinus matyti, kad ne pačios ištaigos bloga situacija, o problema – administravimas. Sunku toleruoti, kai kultūros ištaigoje trūksta elementarios svarbos ir tarkos. Čia jau jokie pinigai negelbės. Kitas mano pastebėjimas ir pasiūlymas kultūrininkams – atverkim duris! Jau nuo iškabos turi būti aišku tiek kauniečiui, tiek miesto svečiui – cia teatras, cia muziejus, cia toks ir toks centras, i kurį tu gali užėiti, esai laukiamas svečias.

– Užsiminėte apie kultūros politikos kūrimą...

– Taip, skyriaus kolektyvas nuo to negali nusišalinti. Tačiau sprindimus priima Miesto taryba. Rugsėjo 13 d. jau patvirtintą „Pagrindinių 2013–2015 m. Kauno miesto kultūros renginių organizavimo ir daliolio finansavimo programa“, nes sezonai, priimta 2010 m., jau negalios. Programoje numatytą, kaip gali būti organizuojami ir iš kur finansuojami pagrindiniai miesto renginiai, kurie Miesto tarybos sprendimui įtraukiama į patvirtintų pagrindinių Kauno renginių sąrašą. Labai svarbu išlaikyti šią atskirą programą, kurioje apibrékta patvirtintų renginių organizavimo ir dalinio finansavimo tvarka, lėšų skyrimo būdai ir atsiskaitymas. Ši programa suteiks daugiau aiškumo renginių organizatoriams, projektų rengėjams. Pa-

raiškų atranką, atsižvelgiant į kriterijus, vyks operatyviai, o dokumentų tvarkymas, lėšų pervedimai – sparčiai. Ta proga norėtusi prisiminti, kad miesto finansinė parama téra startas, leidžiantis pradėti renginių planuoti, jam ruoštis ir, svarbiausia, ieškoti partnerių bei remėjų. Čia vėlgi reikia pasitelkti vadybos privalumus ir subtilumą, nes šiandien verslo pasaulyje jau geranoriškai nusiteikęs ir pasirengęs ateiti į pagalbą. Tačiau turime būti jiems dėmesingi, ieškoti kontaktų, supratimo.

– Norite pasakyti, kad pinigų... yra? Tik reikia mokėti juos pasiminti?

– Skystis, kad jų trūksta, lengviausia. Svarbiu išanalizuoti tikrą situaciją, fiksuoći esmingiausius dalykus, suvokti, ką galime patys ir kur reikia pagalbos, jei būtina, pasitelkti ir rekomendacinius auditu pasiūlymus. Visiškai nepriimtina praktika, kai paskutinę akimirką prisimenantemos svarbios miestui datos, įžymių žmonių jubiliejai ir tuomet kaip per gaisrą – gelbėkit, duokit pinigų! Būtina viską planuoti iš anksto.

Dar noriu grįžti prie „inventoriavimo“. Šiandien išties būtina suskaičiuoti ne vien ištaigas, bet ir viesus mieste esančius meno kolektyvus, visai nesvarbu, kam jie priklaušo. Žinoti, kiek yra jų vadovų, kokia kvalifikacija. Nyksta puikūs kolektyvai... Pavyzdžiu, Kaune likęs vienas vienintelis vyru choras!

– Štai dabar palankus momentas paklausti: mėgejų ir profesinalusis menas. Ar jaučiate, kad

mieste tarp jų atstovų yra susipriešinimas? Profesionalai, tikrai ne kartą teko išsitikinti, žvelgia „iš aukšto“ į mėgejų kolektyvus. Ypač tai išryškėja, kai reikia dalytis ir taip menkas kultūrai skirtas lėšas?

– Atsakysiu vienareikšmiškai – nenerbtai vieni kitų tiesiog neturime teisės. Niekinti etniši, folklorinių paveldą puoselėjančius kolektyvus – tuo labiau. Kaip gali menkinti, pavyzdžiu, chorą? Tik todėl, kad tau jis nepatinka? Varagiai... Tai, kad mūsų dainų šventės įtrauktos į UNESCO saugomą paveldą, pakankamas argumentas jas puoselėti ir tobulinti. Turime suselkti tiek mėgejų, tiek profesionalaus meno pajėgas savo miesto kultūriniam įvaizdžiu kurti. Tolerancija, pagarba ir glaudūs ryšiai, kontaktai – būtini. O mūsų skyriaus pareiga – parengti gaires kolektyvams prieš ruošiant projektus, konsultuoti.

– Dažnai padejuojame, kad šiuo metu turistai aplenkia Laikinąjų sostinę. Kiek svarbus miesto kultūrinis gyvenimas ir apskritai įvaizdis turizmui plėtoti, turistams pritraukti?

– Nekalbėsime dabar apie turizmo agentūrų veiklą. Tačiau jau svečio pasitikimas, miesto gatvės, mūsų darbo aplinka – viskas labai svarbu. Net jeigu norime pritraukti turistą iki kurio nors konkretaus lankytino objekto, nepamirškime – kol iki jo nusigausime, teks pamatyti ir tai, ko galbūt dabar nenorėtume rodyti. Tieki kultūros, tiek turizmo

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

istaigos turi labai glaudžiai bendradarbiauti. Savo leidiniuose turizmo centrai reklamuoją miesto kultūros objektus, renginius. Šie taip pat turi derintis, būti pasirengę priimti miesto svečius. Beje, ne tik. Noriu akcentuoti – pirmiausia patys privalome juose lankytis, gerai pažinti Kauną, turtingą jo istorija, paveldą. Turime unikalų objektą, ištobulintų ir išpuoseletų renginių, festivalių, švenčių. Kai kurie renginiai kiek išsibarstę, vertėtų juos sujungti. Kai kur jau patys sau esame aukštai iškélé kartelę, taigi reikia toliau tobulėti. Daug dėmesio reikalauja atgyjant senamiesčio pėsčiųjų zonas kultūrinė veikla. Kai kuriems valstybinių švenčių renginiams praverstų patvirtintas reglamentas – kad ir prie Vytauto Didžiojo karo muziejaus, kaip turėtų būti keliamo Vyčio Kryžiaus ordino vėliava. Tai unikalus renginys, į kurį mielai eiti tiek kauniečiai, tiek miesto svečiai. Prisipažinkime, juk nuvykę į kitas šalis valandų valandas stypome su fotoaparatais laukdami, kol keisis sargyba prie karalių rūmų ar panašiai. Išties ir mes turime ką parodyti, tad privalome išpuoseleti savo tradicijas. Tikiu, kad miesto įvaizdžiu, jo kultūriniu gyvenimu rūpinsimės visi – meno žmonės, miestelėnai, miesto vadovai, politikai, jaunimas ir visi, nuo kurių tie sioginio darbo priklauso slinktys į gerą pusę.

– Dėkojame už pokalbi.

Kalbėjosi Gražina Viktorija PETROŠIENĖ

Petro Cvirkos literatūros premija – Gasparui Aleksai

Gasparas Alekšas už knygą „Žiogas žvirblį medžiojo: pakraščių kasdienybė: publicistika ir 9 novelės“ (2012, leidykla „Kauko laiptai“) įvertintas 11-aja Petro Cvirkos premija. Tradicinis 36-asis Novelės vakaras Veliuonėje, surengtas Jurbarko rajono savivaldybės viešosios bibliotekos, Veliuonos seniūnijos bei kultūros centro, P. Cvirkos memorialinės sodybos-muziejaus, spinduliuavo nepaprasta šiluma ir, anot bibliotekos direktoriės Nijolės Masiliūnės, išskyrė nuosirdumu bei džiaugsmingumu.

Rašytojas, Nacionalinės premijos laureatas Donaldas Kajokas, Lietuvos rašytoju sajungos Kauno

skyriaus tarybos narys, pristatydamas knygą, atkreipė dėmesį būtent į eseistinio pasakojimo nuoširdumą ir subtilias noveles, alsuojančias veliuoniškių dvasią bei kalba, tekstus palygindamas su Antono Čechovo laiškais.

Šio veliuoniško, po daugelio metų nuo bruko sugrįžusio į gimtąsias vietas, pamastymai apie valstybės, jos žmonių kasdienybę poetizmų neperkrauta kalba, paprastai, tarsi su savimi, lyg su šalia ar už Didžiųjų Vartų gyvenančiais, taiklumu, įžvalgumu, pastabumu, atvirumu, realizmu, drąsa, snekėti apie votis ir sopolius, dvasines ir fizines negales primena P. Cvirkos „Kasdienės istorijas“. Ne tik „Žemę maištintoja“. Žemę, kurioje šaknis suliedės ir pats G. Alekšas, kurios gyvybės svyris teka galvojimas apie chaoso laikinumą, apie šviesą, amžinąjį Prisikėlimo aukurą: „Stovi savo sode ir žinau: čia mano Paryžius, Roma, Niujorkas, čia Vatikanas ir Šventoji žemė.

Nukelta i 8 p.

Violeta ŠOBLINSKAITĖ ALEKSA

Paskutinis reisas

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Niekas taip gerai nemato nakties kaip tolimumų reisų vairuotojai. Vyriška profesija, bet sykių ir romantika. Vadinasi, aš - romantikas? Dabar jau, manyčiau, tikrai. Juk romantika - toks dalykėlis, kurį visi anksčiau ar vėliau patiriamo. Kad ne jaunystėje, tai bent žilti pradėje. Man kaip tik taip ir nutiko - atvirkščiai. Jaunas kai taip mąsciau. Buvau kaip ir visi: ryti - darbas, vakare - televizorius, kartais burnelė, savaitgaliais žūklė arba futbolo varžybos. Toks labai mažas pasauliukas... O aš - pačiame jo pakrašty. Tada dar nesuvokiau, kad nežinomybė, kurios slenkscio nedrįstu peržengti, tokia įdomi.

Teresė nemėgo kapstytis po šią mano vyrišką pasaulėlį. Vaikai buvo jos rūpestis. Neliūdėdavo né sauvagaliais, mane iš namų išleidus. Du vaikius jai pagaminau, kad rūpesčio nepasirodytų per mažai: skalkb, kuopk, valgydink, snarglius šluostyk. Teresė tik tą ir darė. Ir dar džiaugėsi, kad aš, lengvai prie spirito prieidamas, nejunkau į tuos velnio lašus, nors daugelis mūsiškių įjunko. Žodžiu, gyvenom. Kodar benoreti?

Tačiau išaušo Nepriklausomybė, ir viskam atėjo galas. Gamykla bankruavo, aš gavau atleidimo lapelį. Penkerius metus vargau versdamas-

sis atsitiktiniuose uždarbiais. Praradau visa, kas buvo svarbu - darbą, ramybę, jaukų poilsį. Atsivérē naujas, nežinomas gyvenimas. Tik manės tai né kiek nepradžiugino. Laimė, pasipainiojo Zenius, su kuriuo kažkada ristynių. Upės skardžiuose eidavome. Ilgokai buvome nesimata, bet pažinome vienas kitą, įsiñnekom. Perlaikyk teises, pasakė, ateisi pas mus. Dabar dalnaboiščikų užsimūtinai trūksta...

Ir tapau nejuociomis tolimumų reisų vairuotoju. Nors niekas mūsų taip nevadina. Visi sako: tie dalnaboiščikai. Taigi, aš - dalnaboiščikas, ir visi mūsų vyrai - dalnaboiščikai. Sunkus zo-

dis, bet ištariamas. Ir vaikas ištaria, ir senikė. Na, kad ir Felicija, mano kaimynė. Nors gerai nežinau, ar Felicia tikrai mano kaimynė, ar tiktais Teresės. Kiek aš namie tebūnu? Juk dalnaboiščikas gyvena ne namie, jis gyvena furoje, kitaip tariant, vilkike. Mudu su Augustinu, su naparnumi, o lietuviškai - porininku, kartu jau ketvirti metai. Tai gal visai ne Teresė, o Augustinas dabar mano šeima? Kartu valgom, kartu bezdam, tik miegamie atskirai. Kai vienas miega, kitas vairuoja.

Va čia ir bus šuva pakastas, kodel aš, sunkiai dirbdamas ir padorai uždirbdamas, nebesuprantu šiuolai-

kinio gyvenimo. Gyvenu su Augustinu, bet mano šeima vis dėlto yra Teresė. Kartais, grįžęs namo, pasišaipau: ir kas jau čia tokio, kad turu sugyventini, juk dabar madinga tokios poros! Pyksta jinai, kai šitaip pajuojuoju. Tiktais pyk, mergužėle, nepykuši: kas aš - be Augustino? Geras vaikis. Visados išsišiepęs, paslaugus. Retai dabar tokį paslaugi rasi. Dabar vaikiai, o ir mergiotės, aš jums pasakysiu, *labai labai*. Kaip ir mudvieju su Terese berniokai. Jiems atrodo, kad jaunystė - kažkokia privilegija, kurią jie turi, o tokių kaip aš - jau nebe. Bet jaunystė - ne vairuotojo pažymėjimas, kurį gauni ir amen, nebent pamestum ar pavogtu. Jaunystė žmogui duota laikinai. Deja, ne visi suprant, fugas nasi kaip viendienės peteliskės. Augustinas nesifugasina, nevaizduoja šikančio lapino, nesipučia lyg mielinis blynas. Tik tų mergų jam kažkaip balsiai reikia. Negi ir man taip šuniškai reikėjo, kai buvau to amžiaus? Na, ne. Aš savo Teresės kasnaktis sykius nekamuodavau. O Augustinas mielą vakarėli įsisodina kokią nors „putanką“. Juokiuosi: ką tu darytum, jeigu Rusijoje baigtusi palaidos mergos, tiesiai ant kelio augančios? Tave tratinčiau, seni, - atšauna. Ir krizena kaip gerti ištroskės arklys. O jeigu aš tau į marminę už tokias šnekas, ką? Tu? Į marminę? Man? Nejuokink! Esi šaunus diedas. Ir eina pietų virti.

Nukelta į 6 p.

stumtas, ir Benediktas, šiaip ne taip persiropštęs, išsitiese sarkofage.

Iš katakombos gilumos sklido silpstantis choras, progiesniu kartojantis: „Būk pasveikintas, amžinai gyvas ir atgimstantis Krepsai... būk pasveikintas!“ Apémé keista būseną, galūnės, sanariai pradėjo stigti, lyg akmenetė, Krepsos mumija palengva virstantis pradėjo smūdurioti ir kie tai užmigo.

Krepsas nubudo nuo aiškiai išgirsto balso. Pabandė apsižvalgyti. Tam-sa. Tvaikuma. Toks saldus įmigis. Jis vėl užsimerkė. Ir prisiminė.

- Benediktai, Benediktai, - šaukė jam sapne balsas. - Benediktai, keliauk į Šventaragio slėnį.

Prabudės sapne, Krepsas balsai stebėjos ir klausinėjo, kas gi tas Benediktas, o ir pakirdusį jį persekiojo nematomas balsas, dar garsiau šaukdamas: „Krepsai, keliauk, Krepsai, negaišk!“ Jis aidėjo iš visų pašalių ir buvo skirtas būtent jam, nes nepažistamoje aplinkoje be jo ir aidinčio balso nieko nebuvo.

- Krepsai, Krepsai, - šaukė jam sapne balsas. - Krepsai, keliauk į Karalių slėnį.

Prabudės sapne, Benediktas vėl prabudo. Šiakart nesulaukės ryto. Išpiltas prakaito ir sunerimės.

- Krepsai, Krepsai! - rėkė kažkas iš tamso. - Tu neklausai, tu užsi-spirei... Krepsai! Benediktas pažino tą patį sapno balsą, persekiojusį jį. Įžiebės naakinlempę, jis nubloškė antklodę, nuleido kojas ant avikailio kilimėlio ir stebeili Josi į kambario kampus. Nieko. Ritmingai cak-sėjo laikrodis. Blausiai spindėjo parveikslų stiklai. Nuo baldų krito tam-sūs šešėliai.

- Aš Be-ne-dik-tas! - kažkam, o labiausiai sau, garsiai praskiemeno Benediktas. - Aš ne Krepsas. Ne Krepsas.

Jis užgesino šviesą ir nuraminę save taisėsi užsnausti.

- Krepsai! - vėl sušuko tamsoje tas pats balsas. - Keliauk į Karalių slėnį. Krepsai, paskutinį kartą tau sakau - keliauk. Negašk, keliauk, Krepsai!

Išvargintas nemigos ir neiprasitos įtampos, jis pasiryžo. Po kelių parų Benediktas jau snaudė lėktu-

Gediminas JANKUS

Krepsas

Novelė

Zenono BALTRUŠIO nuotrauka

Benediktas nubudo nuo aiškiai išgirsto balso. Kilstelėjės galvą, pamirksėjo, patrynė ranka akis. Apsizvalgės pasiražė, patogiai įsitaise, pakamšęs priegalyv. Snūdas. Tiek pradėjo brėkti, ir balzgana vasaros ryto šviesa skverbėsi pro atvirus langus. Vėsa malonai gaivino. Taip, pats snūdas, pats saldus įmigis. Jis vėl užsimerkė. Ir prisiminė.

- Krepsai, Krepsai, - šaukė jam sapne balsas. - Krepsai, keliauk į Karalių slėnį.

Prabudės sapne, Benediktas balsai stebėjos ir klausinėjo, kas gi tas Krepsas, o ir pakirdusį jį persekiojo nematomas balsas, dar garsiau šaukdamas: „Krepsai, keliauk, Krepsai, negaišk!“ Jis aidėjo iš visų pašalių ir buvo skirtas būtent jam, nes nepažistamoje aplinkoje be jo ir aidinčio balso nieko nebuvo.

Dvigubas sapnas, sapnas sapne, o netrukus ir dar vienas sapningas nubudimas ir nuolat aidintis įtaigus kvietimas, raginimas, priminimas. „Krepsai! Krepsai! Keliauk... negaišk!..“

Benediktas lyg vėl užsnūdo, lyg vėl prabudo, paskui jau nebesuvokė, ar būdrauja, ar sapnuoja, ir panirus ton būsenon jo neappleido nuostaba ir susierzinimas. „Na, koks dar Krepsas? Kas per Krepsas. Aš tikrai nepažistu jokio Krepsoo.“

- Krep-sai, - dar čiažiau jau tarsi pačioje galvoje suskiemenavo tas balsas. - Bus per vėlu. Krepsai, neapsimesk. Krepsai, keliauk, keliauk. Karalių slėnės.

Visą dieną Benediktą persekiojo

sapnuose girdėtas balsas, viskas krito į rankų. Nieko panašaus neprisimi-

nė, nors bandė. Jokių užuominų anksutesniuose sapnuose. Jokių užuominų gyvenime. Jokių užuominų tarp giminaičių, draugų ir pažystamų. Jokių užuominų apie negirdėtą neregėtą Krepsą ir Egiptą, ir jo Karalių slėnį.

„Gyvenimo nuėjės pusę kelio...“ Benediktas susidūrė su nepaaiškinamu, paslaptingu dalyku. Jis viską darė pasikliaudamas sveiko proto ir klasikinės logikos argumentais. Rémėsi, tikejo paprotine teise ir individu laisva valia.

- Krepsai! - vėl sušuko tamsoje tas pats balsas. - Keliauk į Karalių slėnį. Krepsai, paskutinį kartą tau sakau - keliauk. Negašk, keliauk, Krepsai!

Išvargintas nemigos ir neiprasitos įtampos, jis pasiryžo. Po kelių parų Benediktas jau snaudė lėktu-

Zenono
BALTRUŠIO
nuotrauka

Tautvyda MARCINKEVIČIŪTĖ

„Ten Gintaras sėdi“

is privalomojo praeivių pranešimo prasilenkiant su manimi apie mano vyro poeto Gintaro Patacko buvimo vietą Laisvės alėjoje

Kur sėdi? Ir kodėl jis sėdi?
Kodėl gi nesimaudo baseine?
Už ką jis sėdi? Ir kokia begėdė
Ji įdavė, kankindama mane?

Jis sėdi rytą, vakarui atslinkus,
Ir bégant nuo infarkto ristele,
Jis sėdi, Matšu Pikču kopiant inkams,
Jis sėdi netgi šaukiant: O lia lia!

Jis sėdi, kai poetai – monumentalai,
Jis sėdi, kai sukryžmina špagas,
Jis sėdi, nenutaikęs sau momento
Daryt ką nors ne taip, gal išsigas?

Jis sėdi, taip ir sėdi kiaurą dieną,
Jis sėdi net ir naktį sapnuose,
Jis sėdi, kai pro šalį velka ienas,
Jis sėdi, kol toj vietoj tik dvasia.

Jis sėdi, taip ir sėdi nesuklupęs,
Jis sėdi šitoks viešas ir visi
Kaip padavimas, einantis per lūpas,
Tikresnis, negu aš gyva esu.

Beskaitant Valentina

V. S.

Jūs ižvalgus lyg žvalgas, kai dar valgo,
Ir žmogiškas, kai jau néra žmonių
Pabaltijy ar net toliau prie Volgos,
Sekmadienį, minioj ar be miniu.

Jūs skriejat greit, po rato sukat ratą
Lyg apskritimą taikliai skriestuvu,
Kurio centre mintis lyg Araratas,
Neištarta, tačiau kaip deja vu.

Ir įdomu, ir kirba, kas toliau bus,
Kol Jūsų knygą perskaityt baigi,
Kada mintis ir jausmas jau palaubas
Pasiūlo viens kitam. Geri? Blogi?

Ir taip skaityti būna įdomu,
Kad pamiršti net tetrapaką Mū.

Homo Sovieticus

Kuomet pasaulis dar atrodė didelis
Azorų salos ir Maljorka dar tik Marse
Mylėjom ji kaip pasidėtą indėli

Kurio netekę tik nusišypsojom narsiai

Kas pinigai vienodai laimė dažantys
Komplektais baldų ir statomais vasarnamiais
Romantikos reikėtų gal dar abordažo
O turtą tegu pasiglemžia basurmanai

Kaip gera kai pasaulis buvo didelis
Kiek dvasios kyšulių krante iš dramblio kaulo
I Marsą skrist lyg aplankyt Fidelį
Ir pamatyti Dievą jei Jis ne apgaule

Taksodė

Gerai, kad zuja gatvėmis taksi,
Nakvot neliksi žiemą šieno kaugėj,
Jeigu iš ryto tau keliaut teks į
Rajoną tolimą, kuriam neaugai.

Ir jaukūs tie kvadratai išpiešti
Viršugalvy mašinos, ant plafono –
Nenugalės atstumo juk pėsti,
O ypač damos ant kulniuko plono.

Alio, taksi! Sustokite, taksi!
Nuvežkite į Teksasą, kur taksa
Drabužiai odiniai, pliki, basi,
Man atsiuntė, kad atvažiuočiai, faksą.

Karininkų Ramovė Kaune

Šiandien septintą salėj ant parketo
Vėl suksis poros, nes rytoj jas tremis:
Stebėsim iš galerijos – paketą
Kariškiui įteikia prie stalo trims.

Jis oriai perskaito ir damai kaukšteli
Kulnim, atlaisvindamas jos rankas
Visiems laikams. Ir kaip iš trečio aukšto
Mes krūpteliu nuo šautuvo atatrankos.

Vieta, kur nesikeičia karininko
Morales kodeksas. (Ant sienu čia kardai.)
Ir tardydamai neišgauna nieko
Žmogai, vadinti kažkada žmonių vardais.

Toks tvirtas lyg Atlantas iširėmęs
Ramovės pastatas Kaune, pačiam centre.
Vos pastumiu duris. Jos nenurimę,
Bet pasibeldus kvies visom kalbom: – Entre!

Po gaisro: gaisai

G. P.

Įsimylėti jau aš nebesugebu,
Tikta mylėti vieną esamą
Kasdieniškai, beprotiškai, keturgubai
Tartum po gaisro, kai jau gėstama.

Tačiau kasdien manasis žvilgsnis alksta
Jo vaizdo gatvėje tartum per badmetį,
Kai šalta šalta, reik įmesti malksną,

Bet kitą vyra, nors gražiausią, atmeta.

Gal nebe laikas, o gal pats laikiausias
Pašlovint ji karštai taip, kaip poetai Romos,
Garuoja laikas – skystis pats lakiausias,
Varžaus – tarp varžų ir varžovų jis ne omas.

Todėl įsimylėti jau aš nebesugebu,
Tik dar karščiau mylėti vieną esamą
Kasdieniškai, beprotiškai, kad net keturgubai
Lyg po nusiaubusiojo gaisro, kai jau gėstama.

Jaunystė

Netekusi galvos, jaunystė veržiasi
Kaip gaivalas, nepripažista užkardų,
Taip nežinia, į kokį tikslą eržilas
Keliu nukaukši, kai rimbu jam užkerta.

Koks gaivalas jaunystė varo, gaivalas,
Kad jau gardan negrįžta pašėliojusi,
Nors iš paskos ją sekā gailios aimanos,
O prieky driokso upė išsiliejusi.

Tikta pirmyn į nežinią, kur ūkanas,
Nes net pro jas vilioja saulė spindinti
Realizuot save ir be palūkanų
Jaunystė trokšta, kartą išsipildanti.

Užsnigtieji

Užsnigta visur. Ant gatvių ir šaligatvių.
Sąmonėj šviesu, – su kuo tiksliau ją lyginti?
Proveržis – vanduo tarytum vaiką krikštijant.
Bet pasąmonė seniai jau nebekrykštauja.

Nes ant kalno raganos trobelė stūksanti,
Kur Grytutė pralaimės belošiant tūkstantį.
Brisi upėn ton pačion, nes tu jau buvusi
Kandi dieną tartum vaisių jau supuvusij.

PAK *– TAI I

Kaimyninės valstybės kalba PAK – tai
Onkologinė liga,
O tau – tai saugumo garantas.
Visur – su tavimi (lyg klestinčiu verslininku) –
Net kelionėse į užsienį.
Kokia baimė apima, kai įprastoje
Vietoje jo nerandi.
Gal įrepliojo į kokį plyšį atbulas,
Gal pasidabojo kam nors smailam?

Reikia rakinti 2ris, o kišenėje

Jo néra!

Pak – tai vėžys, arba

Galintys ji išsūdyti.

*Šiuo atveju pavartota kirilica, kurioje šis žodis yra skaitomas lietuvių kalba kaip „rak“, o išvertus iš rusų kalbos tai reiškia „vėžys“.

PAK – TAI II

Baisu pak-inti 2ris, kai

spyna

Sūpuojasi lyg sūpynės, persisukdama
Taip, kad tuo, regis, nukrisi.

Nejeisi į namus.

Lauksi kaip dura už 2-rų lyg vaikystėje,
Kai nieko nebuvu namuose,

Ir tu negalėjai ieiti,

nes buvai visiškai sveika,

Neturėdama pak-tų.

Bėgte

Jis bėgo paskui išsvajotaji postą. Bet postą
Lyg šunų lokalineje parodoje laimėjusi
buldogą

Išvežė į tarptautinius vandenis, ir dabar jis
Iš visų jėgų stengesi laikyti galvą vandenų
paviršiuje.

O ką gali dominti paviršius? Jis lygus, slidus
ir blizgantis

Kaip popierius, į kurį įvyniojama jubiliejinė
dovana.

Taigi jubiliejus artėjo, postas tolo, nes ką
bekalbėti apie

Konkurentus,

Kurie susirentė pilis, apsirūpino rentomis
Ir tapo naujai iškasta aristokratų kasta.

Su buldogo

Iškastais užpakaliais,

Kuriuos sėkmingai maskavo. Todėl dabar
jis raše

Post script'umus ne laiškuose, bet
Dramblių pergabenimo
punktuose, kuriuose

Dėl liūčių periodo trūko maisto.

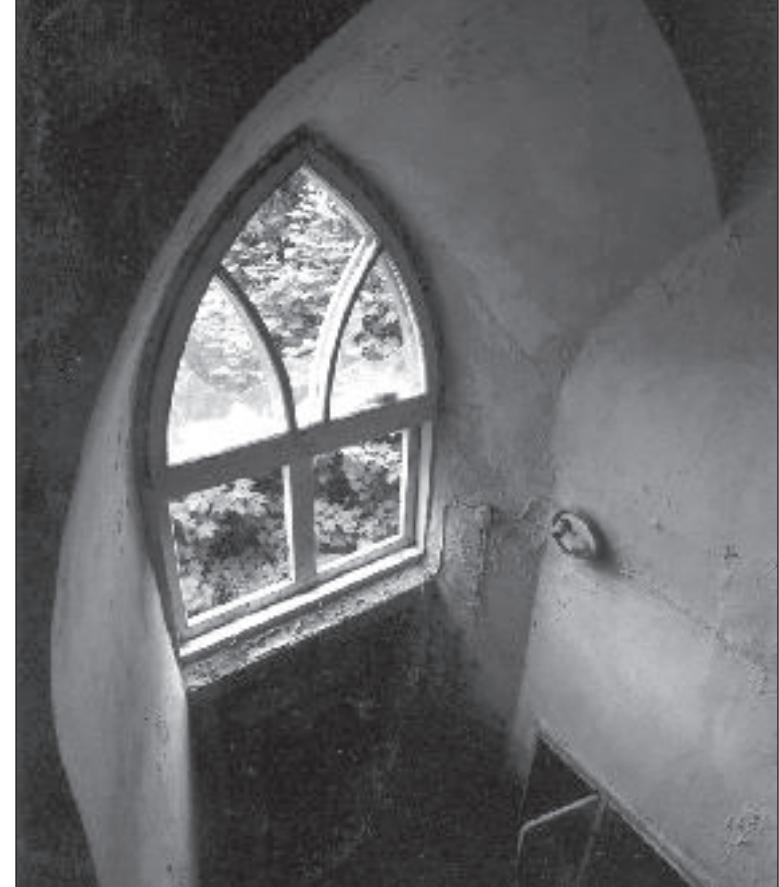
Blogiausia, kad bégant (ristele, šuoliukais,
maratoną)

Pasaulis ne artėjo, bet tolo,

Ir jis sėkmingai pamiršo, kas bus, jei kada
nors jis

Pribėgs save,

Užsukęs į Platono aprašytają olą.

Vytauto PIETKAUS nuotrauka

Daiktų dažymas

Juozas ŠIKSNELIS

Dažydami norime padengti paviršių, paslepsti spalvą, pagražinti, apgauti žvilgsni, suteikti ilgaamžiškumo ir panasių. Šiuo daikyti mokomi dažytai profesinėse technikos mokyklose, kurių tikriausiai jau nelioko arba jos pavadintos kolegijomis, verslo bei vadybos universitetais – neregėto masto švietimo reformos vaisiai. Bet grįžkime prie dažymo. Tai daroma įvairiais būdais, paprasčiausias: teptuku, voleliu, sudėtingesnis – purkštuvu, slėgiu aukštose temperatūros kameroje. Sakoma, nėra né vieno daikto, kurio negalima būtų nudažyti. Ar tai tiesa? Sutikiau tik išgirdęs atsakymą į savo klausimą: ar viskā verta dažyti? Mano klausimą gindo abejonė, kad dažniausiai dažymu siekiama nekilnių tikslų – paslepsti esmę. Gražu, sako tūlas, né nenumanydamas, kad po blizgančiu paviršiumi supuvusi esmė. Buityje tokias apgavystes galima nesunkiai išsaiškinti: užtenka durti pirštu ir, jeigu jis kiaurai neperlenda, tenka griebitis ko nors kietesnio. Viešajame gyvenime ne tik pirštas, bet ir plaktukas nepadės. Imeta tau į galvą blizgančią idėjā, ji ten randa nišą, patogiai išskuria, lyg būtų tam ir sukurta, ima dirginti. Bandyk nebandęs jos atsikratyti, kai šitaip patogiai tenai prilipus. Pamégink patikrinti, ar po blizgančiu paviršiumi nesislepi pavés? Bet liūdniausia, kad konkurentai, pavyduoliai, gero linkintys ar vien sąmokslius sapnuojantys piliečiai tyli, lyg vandens į burną prisiemė. Tyku, ramu, o tas blizgučios galvoje netrunka virsti brangakmeniu, ir tu nedvejodamas jį perkis. Kad tai katé maiše, sumoja tik nusipirkęs. Aiman, jeigu supratote, čia kalbama ne vien apie naujus maisto ar ne maisto produktus, papildus, buities reikmenis, bet ir apie politines platformas, kurių derlius užderia prieš rinkimus. Tiesa, kartu su blizgučiais politines platformas lydi ir purvo šleifas, né kiek nepadendantis teisingai pasirinkti. Kitaip sakant, net iš tolo neatlieka savo paskirties – nupūsti pudrą mums nuo smegenų ir atverti akis. Aha, galvoji, jeigu ši politinė platforma turi tiek daug priešininkų, vadinas, prieš ją sukilo oligarchai, kurie, tas buvo pastebėta aukščiausiai valstybiniu lygiu, valdo Lietuvą arba bent turi jos valdymui didžiulę įtaką. Na, jeigu ne oligarchai, tai bent pedofilų klanas – prieš juos nuožimi kova tēsių jau keletą metų, o prirašytų ir prikalbėtų žodžių kiekis viršija Vladimiro Iljičiaus raštu rinkinių ir visus proletariato vado ranka pasirašytus liaudies priešū mirties nuosprendžius kartu sudėjus. Tiesa, negalima apeiti tokio svarbaus klausimo kaip daltonizmas – tai įgimtas genetinis nesugebėjimas skirti spalvas. Esu įsitikinęs, kad šis negalavimas, kitaip daltonizmo nepavadinsi, gindo ne tik apatią, bet ir didesnės tautos dalies nenorą suvokti, jog vien valdančioji partija yra teisi ir žino trum-piausia kelia prie lovio. *Pardon*, ką čia lepetelėjau? Jeigu jau neatšaukiu to, ką pasakiau, tai prie lovio tautai, ne sau. Taigi spalvų neskyrimas suponuoja nesiorientavimą politinėje aplinkoje, abejingumą, infantilizmą ir kitokius baubus, trukdančius norintiesiems, žinantiesiems kaip ir galintiesiems sukurti Lietuvoje rojų. Pradžiai, paskui galima pasidairyti į kaimynus. Pavyzdžiu, pamokyt demokratijos, žmogaus teisių gynimo, ekonomikos pagrindų, kaip atimti iš pensininkų ir duoti seimūnams bei panašių triukų, kurie nieko nekainuoja, bet apsaugo nuosavą užpakalį nuo hemorojaus tų, kurie trinasi šalia ir pučia arabus nevažiną dar trumpesnį, dar tiesesnį kelią ten pat, kur einam, einam, einam... kaip toje dainoje prie rusių...

Ar kam rūpi, kad dažnai seni dažai šviečia per naujus ir gadina visą vaizdelį? Juk žmogaus sugebėjimas regerti turi unikalų savybę: nesvarbu, jog nesergu daltonizmu ir skirių visas paletės spalvas bei jų atspalvius, bet ką jūs man padarysite, kad matau tai, ką noriu matyti, ir nematau to, ką jūs norite, kad aš matyčiau. Papūskite. Ir nepriversit. Represinius aparatus Lietuvoje, galima sakyti, apimtas gilių erozijos – rūdys, puvinys, grybelis, pelėsis, kyšiai, *ot-katai*, generolų laipsnių teikimai, atsista-

tydinimai, demaskavimai – plėšrūnų narvas, kuriame suleistos nesutaikomos žvėrių rūsys. Kol represinio organo galva nepastatomas nei savas, nei svetimas, o gal savas tarp svetimų ir svetimas tarp savų. Iš Balbieriškio ar Viešnių. Svarbu, kad žinotų savo vietą ir reikiamas pažymas atneštų per keturias valandas, pageidautina ne ant lėkstelės, o dantyse. Tik šiuksčiai nesupainiotų kabinetų. Kitaip... bet nukryptome. Vienintelis dar galimas represinių struktūrų gelbėjimo būdas yra juo perdažymas. Tik ar tai realu? Žinoma ir sunkiai nuginčijama, jog partinis bilietas, nebūtinai KPSS, organų pažymėjimas vidinėje švarko kisenėje, privaloma širdies plote (ne iš meilės, o dėl patogumo, jei prireiktų paroduti, juk organų darbuotojų tokia dalia – nė žingsnio be pažymėjimo), per drabužius kiaurai persismeklia iki odos ir nudažo ją. Pabandyk nuplauti. Trina, būdavo, koks kagėbiastas ar partietis su *Lenor*, *Dosis* ar kitomis skalbimo priemonėmis, iki kraujuo nusidrasko ir nors tu ką – dėmė visam gyvenimui. Belieka išsinerti iš odos. Lyg gyvatei. Daugeliui tai pavyksta – jie staiga tampa šventesni už Romos popiežių, patriotiškesni už abiejų Nepriklausomybės aktų signatarus kartu sudėjus ir padauginus iš dviejų, o gal net triju. Atidesnis skaitojas tikriausiai supratu ir užfiksavo, kad čia buvo minimi anū laikų herojai, kurie pamažu, pačiu natūraliausiu būdu, nepaisant to, ar Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras skelbs jų sarašus, ar neskelbs, nyksta nuo žemės paviršiaus, palikdami besimėtančias išnaras ir giliai suleistas šaknis. Tas pats atidus skaitojas be vargo turėtų pastebėti paraleles tarp anū laikų ir mūsų laikų herojų – rusų klasiku Lermontovu ir jo to paties pavadinimo chrestomatiniu romanu su herojumi Pečiorinu čia net nekvėpia. Taigi grįžtame prie represinių struktūrų, kurias krečia maliarė karštine. Ar veikėjas, apsilęs kojas prie operatyvinų reikalų, išeina savo noru, paprašytas, išvytas, išneštas su antranikaiais ir pan.? Jis išeina nesinėnas nekainojamu turtu, kuris vadinasi *kompromatas*. Ir pabandyk tada jį pajudinti. Vieno seimūno, trumpai dirbusio operatyvinį darbą, bandymas išrūkyti iš Seimo apkalta tai geriausiai pademonstravo. Papūsk i uodegą. Bet štai kur visas šio rašinio absurdas. Buvusiam kapéesistui, kagėbiustui paliktos dvi galimybės. Pirma: naudojant pačias pažangiausias skalbimo bei valymo technologijas persidažyti ir tapti šventesniams už... ne-kartok švento vardo. Antra: likti su praeities dėmėmis ant munduro, odos bei sielos ir žiūrint pro užuolaidų plyšelį, kaip lietuvių stato nepriklausomybės bei demokratijos rūmą, griežti dantimis, jeigu jie išskrite – protezais. Dabartės nieko panašaus netenka daryti, nes nuo visų pakraipų, polinkių, veiklos sričių prisidirbusių herojų dažai – lyg nuo žąsies vanduo. Jie nevaikšto su ideologine kupra, jie važinėja prabangioms mašinomis su špyga kišenėje, kurią pasirengę parodysti kiekvienam geltoniosios spaudos astovui, persekojančiam jį. Kitaip sakant, ūmai Lietuvoje išnyko ne tik dažų, bet ir valymo priemonių poreikis. Išvada: visi tapome švarūs lyg ką tik gimbę nuplauti kūdikiai. Ir nekalti lyg tie patys kūdikiai. Niekas nesikūprina slėpdamas akis ar veidą. Kam? Juk jis nekaltas! Ir jums atleidžiamą, kad kaltinote nekaltą. Na, ne visai atleidžiamą: buvusiojo kaltojo žvilgsnis sako, kad tegul tai lieka jūsų sąžinei, o jis sėda už blizgančio mersedeso vairo ir *adiuuuuu!*

Moralą būtina sukurti, nes be jo daugeliui skaitojų lieka neaišku, ką raštininkas norėjo tuo pasakyti. Taigi moralas: Seimas turi priimti įstatymą dėl daikų bei reiškinų dažymo. Gal ne tiek dėl daikų, kiek dėl reiškinų. Daikai savo išvaizda prasosi būti nudažomi, reiškiniai bei juos kuriantys veikėjai to žūtbūt vengia. Todėl čia reikalinga švelni prievara, kad nebūtume apkaltinti demokratijos gniaužimą. Galima būtų įsteigti dažymo savitarną, panaikinti PVM dažams, toleruoti ir remti dažų importuotojus iš Kinijos, suteikti jiems lengvatų. Ir, savaime suprantama, rūpintis spalvomis. Kuo daugiau spalvų!

Jauki atminties šiluma

Asta JASIULIONYTĖ

Naujausia Henrico Algio Čigriejaus knyga – tiems, kurių išsiligę senojo kaimo. Kaiamo, kuriame visi vieni kitus pažiusta; kuriame nebijo palikti atveritus langus ar nerakinčias duris – niekas neims to, kas jam nepriekluso; kuriame šviesūs, išmintimi besidalijantys senoliai ar po beržais meilę prisipažstantys jaunuolai. Knygoje „Ir parnešė apynio kvapą“* išsaugotas šviesusis kaimo vaizdas, apie kurį girdėjome nebent iš savo tėvelių tėvų. Čia sutelpa visa tai ir dar daugiau.

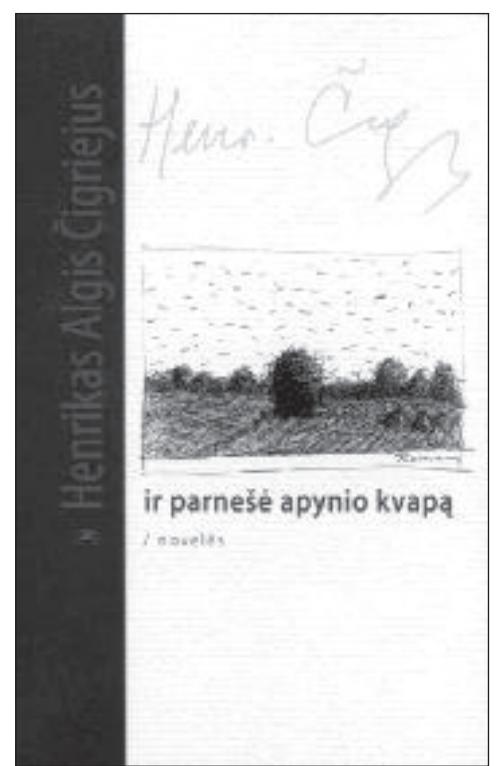
Knyga susideda iš dvidešimt dvių novelių. Škaitytojų turėtų patraukti švelnus ir liūliuojantis H. A. Čigriejaus lyrinis kalbėjimas, ypatingo veiksmo, aštresnių konfliktų joje nereikėtų ieškoti. Tačiau pasiūlgusiajam kaimo ramybės, kur gyvenimas teka lėta, laiko išgraužta vaga, ji paliks gražų išpūdį. Šiandieninis žmogus, ypač didmiescio, pagautas kasdienio skubėjimo, jau nepastebi paprasciausis gražių dalykų, jis ištrigęs miesto dulkės ir neranda laiko sau. Pripratę lėkti, pamirštame, nebemokame išižūrėti į pasaulį. Kaime gyvenimo ritmas visai kitoks, jis sutampa su raminamu gamtos ritmu. Tačiau nebūtina garbinti kaimą, kad H. A. Čigriejaus knyga taptų įdomi – užtenka išivaizduoti, koks jis galėtų būti ar koks buvo kadaise.

Novelėse išskiria individuali, „čigriejiška“ šneka. Kartais ji buitiška, kartais itin taisyklinga, literatūriška. Gausu liaudies dainų ištraukų, kurios, reikia manyti, seniau kaimo nuolat skambėdavo. Rasime ir svarbių istorinių įvykių, kurie išsirašė kiekvieno lietuvių atmintyje: karas, Sibiras, trėmimai. Tačiau jie neiškeliami į pirmą planą, apie juos tiesiog užsimenama, tai visiems žinomas istorinis fonas. Kaime net laikas matuoja kai ką: „Per Joną atėjė, per Oną išeina“ (p. 35). Jonines ir dabar visi žino, jau vien dėl to, kad šiai dienai nereikia eiti į darbą, tačiau kada švenčiamos Oninės, jau vargu ar kas galėtų pasakyti. Seniau po šios šventės prasidėdavo derliaus nūmimas, o ir minima ji buvo visai kitaip.

Elgetos šioje novelių knygoje kitokie, nei šiandien matomi didmiesčiuose. Senajame kaimo į namus atėjusi vargetų išvaryti būtų labai neetiška. Juos reikia malonai sutikti, pasodinti prie bendo šeimynos stalo, pavaišinti. Novelėje vaizduojami kiek idealizuoti žmonės, tokius norėtusi sutikti realybėje. Kaip tik todėl H. A. Čigriejaus prozą malonu skaityti – pasijunti esąs šviesiame pasaulyje, kur daug gerų žmonių, padedančių vienas kitam. Norisi tikėti, kad knygos autorius užaugo būtent tokioje aplinkoje ir savo kūriniuose spinduliuoja prisiminimų šilumą.

Dažnas novelių personažas – mokytojas. Jis visada turi ką papasakoti. Šviesus ir išsilavięs žmogus gerbiamas, jo nuomonė svarbi ir kaimo senoliams. Mokytojo figūra lietuvių literatūroje aptinkama jau gana seniai (Šatrijos Raganos, Juozo Paukštelio, Juozo Apučio ir kt. kūryboje), bet štai tema H. A. Čigriejus tekstuose atsiskleidžia kiek kitaip.

Novelėje „Budėjimo naktis“, vaizduojančioje sovietinius laikus, mokytojas naktį prieš Vasario 16-ąją ateina saugoti mokyklas, kad ant jos sienų neatsirastų užrašą „Laisvę Lietuvai!“ Iš pradžių atrodo, jog mokytojas Petras nusistatės prieš Lietuvos patriotus, bet vėliau paaiškėja, kad yra priešingai. Iš pirmo žvilgsnio susidaro išpūdis, jog ši novelė apie tai, kaip pasargaujant Petrą ateina vieniša mokytoja Rima ir bando jį suvilioti, o jis, labai mylėdamas savo žmoną ir būdamas ištikimas, stengiasi atsisakyti mokytojos draugijos. Petras ją ībaugina, apsimedamas, jog girdi, kaip aplink mokyklą kažkas vaikšto, ir išlydi namo, kad vėliau nepadarytų klaidos ir neišduotų savo žmonas. Tačiau yra ir svarbesnė potekštė, kurią suprasti gali tie, kurie išmano Lietuvos istoriją. Novelėje minima Saliamutė (Salomėja Nérės), Cvirkla (Petras Cvirkai) ir cituojamos dvi eilutės: „Daržely mano po langais / Pražydo astrai, rudens gélės“ (p. 63) iš Liudo Giros eilėraščio, kuris susijęs su šiai dviem rašytojais. Jie visi trys priatėjai Lietuvos aneksijai prie SSRS, prisidėjo prie Lietuvos sovietizavimo. Mokytojas Petras masto, jog Saliamutė ir Cvirkai, kaip didiesiems, nuodėmės bus nurašyti anksciau, o L. Girai reikės ilgai palaukti. Ta-

ciu jis lyg ir bando juos siek tiek pateisint, susimąstydamas: „(...) ne tokie jau jie ir laimingi, nors ir dideli“ (p. 63), turėdamas galvoje, kad jei esi didis, tai visgi dar toli gražu nereiškia, jog būsi laimingas. Svarbu vi dinė ramybę. Rašoma, kad ir „Vaivorykštė“ žmonės prisimins, o juk tai buvo pirmasis lietuvių literatūrinis žurnalas, išteigtas ir redaguotas L. Giros. H. A. Čigriejus nepaiškina, kas paraše tas eiles, kas yra „Vaivorykštė“ – jis pasitiki skaitoju ir per daug nedetalizuoją. Žvelgiant įdėmua, paaikiškėja, kad besimeilinius mokytojų jis išvarė galbūt ne vien todėl, kad norėjo likti ištikimas žmonai, bet gal net labiau dėl to, kad Rimai patiko toji valdžia, kuri nepatiko jam. Šioje novelėje vaizduojama budėjimo naktis ir tai, kas jos metu įvyksta, pavadinama „kvailių kvailiaus kvailyste“ – tris kartus pakartojant tą pačią šaknį sustiprinamas ir pabrėžiamas įvaizdis. Tarp mokytojo svartsymų, kaip elgtis su ta moterimi, nuskamba gražus aforizmas: „Neko nebūna geresnio už tinkamą apsisprendimą“ (p. 68).

Knygoje galima aptikti komiškų situacijų. Tačiau yra ir verčiančių susimąstyti – šios ypač išlieka atmintyje. Ne vienoje novelėje garsiau ar tyliau nuskamba mintis, kaip svarbu priimti tinkamus sprendimus ir kaip jie pakreipia gyvenimą į gerą ar blogą pusę. Kartais juos priimdamas veikėjas nesuvokia visos svarbos, o tik vėliau, po daugelio metų, mintimis grižta į praėjusius laikus ir svarto: kaip galejo viskas susiklostyt, jei būčiau pasukęs ne tuo, o kitu keliu. Tačiau vertinimų šiose novelėse mažai: retai kada svarsto, ar pasirinktas kelias yra geriausias.

Šypsena sukelia paskutinioji novelė „Paskaita apie kultūrą“. Pradžioje viskas kasdieniška ir išprasta – jokio dramatiškumo: seneliui vaikai atveža prižiūrėti trejų metų anūkėlį, kol patys pasinėrė į Dainų šventės organizavimą. Senelis Jonas tai daro ne pirmą kartą ir turi jau vyresnių anūkų, kuriems, kai norėdavo užmigdyti, dainuodavo „Užia girelė, Užia žalioji“ (p. 199). Tačiau šis vai-kaitis kiek kitoks. Kai Jonas Simukui paaikiškino, kad atėjo laikas numigtis, vaikas pasakė „ne“ ir pasakė taip, jog „neliko jokios abejonių – dabar prasidės karas. Kurį laimėti žūtbūt norės ir vienas, ir kitas“ (p. 199). Anūkėlis ima zirztii, vėliau ir žliumbti, o senelis iš pradžių būna griežtas, kai tai nepadeda – seka pasaką, bet, pasirodo, visa tai – veltui.

Nukelta į 6 p.

* Henrikas Algis Čigriejus, *Ir parnešė apynio kvapą*. – Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011.

Paskutinis reisas

Atkelta iš 3 p.

Augustinas gamina skaniai. Kartais gal net skaniau už Teresę. Tiktai tortų nekepa. Manau, kulinarija – slapta jo svajonė. Oho, kokius pietus tas vyrtis ištaiso! Pačiame vilkike. Nors visi sako fūra. Fūra, ir gana. Net mano Teresę. Net Felicija, kuri juk ne šiaip sau senikė, o buvusi mokytoja. Senųjų laikų mokytojoms liežuvius neapsiverstų taip baisiai gimtają kalbą darkyti. Nors gal Felicija ir ne lituanistė, velnias ją žino. Kiek su ja tepasilkalbu? Dukart per mėnesį labas pasakau? Teresę nė tiek! Teresę vis randa priežasčių ir baisiai su Felicija riejas. Nesinervink tu taip labai dėl tos Felicijos, sakau Teresei, kiekvieną sykį sugrižęs. Pati nesiškė ir jos neesk – dar numirs vidur kiemo, pažiūrėk, kokia jau béra, tikra dvasnelė. Tau gerai, – kertasi Teresė. Tu pasišypsojai kaip jaunas ménulis ir vėl į reisą, o man kasdien durnės išvedžiojimų klau-sytis reikia!

Kaip čia yra, kad šiai laikais viskas atvirkšciai: Teresė – mano žmona, bet ne su manimi riejas, o su Felicija. Tuo metu aš, jos teisėtas vyras, rytas vakaras klausausi Augustino tauškalų? Na, vakare gal mažiau. Vakarais aš ausines užsidedu, nors instrukcijos ir draudžia: kurčias vairuotojas – blo-gas vairuotojas, ypač dalnoboščikas. Bet kas daryt? Nesu juk iškrypėlis. Negi klau-sysiuos, kaip Augustinas man už nugaros pasileidusią mergą šankina, kaip ta merga kvykia ir gaikčioja, Augustino kirkinama? Kita vertus, nežiniai dar, kas kelyje blogiau – ausinės ar tie gašlūs jaunų burnų šnopavimai? Ne medinis juk kol kas ir aš, ne visai jau toks niekam tikės – kartais ir mane kipšas pakutena, bet pasitaupau. Teresei, kam gi dar? Už bobišką glėbi pinigus mokėti? Nėr durnių! Be to, Teresės glėbys man vis dar kvepia. Kaip šviežiai kepta duona.

Augustinui – kas kita. Augustinas nė vienos dar nėra visam gyvenimui apskrytės. Net minčių tokiai neturi – vesti. Aha, – sako, – aš po Rusiją malsiuosi, o jauna duru bobikė, viena namie pasilikusi, frajerius vedžiosi? O tu pliuškės neimk, – sakau jam, – tu tokios, kuri tiktai tave vieną mylēt, pasieškok. Kai mylés, tai ir kentés, tavęs lauks, nesivalkius pakiemais. Papasakok! – juokiasi Augustinas. Nesivalki-

jancios pasibaigė. Tiu tiū! Nebéra šiai laikais penelopių. Visos feministės, prisiskaičiusios kvalių žurnalų, apie visokius gė taškus svaigsta. Emancipuotos. O emancipuota boba, ypač jauna, už katę per morčių pa-siutesnė.

Jis visados taip – kertasi su manimi. Principingai. Bet nepikta. Nesipykstame mudu su Augustinu. Niekados dar per tre-jus su puse metų nesame susipykė, o kalbėtis žmonėms apie ką nors vis dėlto reikia. Ypač kelyje. Juk užmigtumei iš nuobodžio! Išstoja fūra į vėžes – ir varo, atrodo, kad pati rieda...

Ir pasiginčyti kartais reikia. Ginčas adre-naliną gaminia, ūpą pakelia. Kita vertus, kaip tu, žmogau, išbūsi visai nesiginčijęs, kai vienam vos dvidešimt penkeri, o kitam jau be-veik šešiasdešimt? Augustinui gyvenimas vienoks atrodo, o man visai kitoks, todėl ir ziežirbuojame kartais. Taikiomis ziežirbo-mis. Bet, svarbiausia, jis nevaidina prana-šesnio ir angliskai nevaro. Ne taip kaip ma-niškiai bernai. Rodos, ne lietuviés motinos žindytí: vien tik lizingas, šopingas, fakin-gas. Laimé, abu jau savarankiški, darbus tu-ri, gerai uždirba. Ir ne užsieny kur nors, o čia, Lietuvoje, Vilniuje. Vienas apsaugininkas ir kitas apsaugininkas. Tik Darius su naktinio klubo girtuokliais imasi, o Tomas – vidas reikalų sistemoje. Pettingi vyrai, aukšt-ti, sveiki, stiprūs. Ne į mane sūnūs, į Teresės giminę. Ligū, kas tiesa, nė aš kol kas dar neieškau. Bet sudėjimas mano šiaip sau. Net labai šiaip sau. Buvo, žinoma, besivai-pančių, net iki ausų išsišiepusių, kai susituo-kém: pats gaidukas, o boba kaip troba. Ta-čiau mano tiktai kojos trumpos, protas – tik-rai ne. Imsiu aš mat į galvą, ką koks pavyduolis pliurpia. Greitas į galvą imti būčiau, ne fūrą vairuociau, o durnyne sédéciu arba siukšliadėzėse kuisčiaus. Nors galėjau.

Tiesa sakant, per plaukų išsisukau nuo ligoninės. Kartą vos neisšokau pro langą, apimtas nevilties, vos nepalaužė manęs gy-venimas. Gal net ne gyvenimas. Gal Lietu-va, tévyné mūsų? Sugniždė mane pačia-me gražume, kai jaučiausi erelis esąs. Be darbo palikau, be pajamų. Tévynei mat che-mikų, farmacijai dirbanti, neprireikė. Kur prireiks! Kiek kainuoja vaistų gamybą iš-laikyti! Be to, lietuviški preparatai pigūs, monkés biznis iš jų. Nei valstybei, nei pri-

vačiam kapitalui naudos. Va kai vaistai brangūs, atsivežtiniai, užsieniniai – visai kitas reikalus, tuomet verslas klesti. Nesvarbu, kad paskutinius marškinius nuo ligo-nio plėšia. Ligonis tam ir yra, kad būtų iš-sunktas. Nori gyventi, nori susirges pasveikti, būk jau toks malonus, susimokėk, brolau! Ne veltui sakoma: sveikata – bran-giausias turtas. Už sveikatą brangesnio iš tiesų nieko nėra. Tik ne visada ir ne kie-vienam jos reikia. Kartais net visai nebe-reikia. Man gal kitaip atrodė? Ne kitaip! Bluosto naktimis nesudėdavau. Neperse-nęs dar, tip top ir į mierą, kaip mano tévas sakydavo, o lyg ešrys, ant kranto išmes-tas. Daužiaus, beldžiaus, nervinaus... Kur tik nebandžiau! Ačiū, šiuo metu nieko ne-galim pasiūlyti, gal kitą kartą. Arba: ačiū, mes būtinai svarstysime ir jums praneši-me. Ir lauk, šuneli, kol pastips avelė. Nors iš pradžių dar naiviai tikėjau. Nesitrauk-davau nuo telefono. Bet sulaukiau vien kaimynės Felicijos skambučio: motinai blogai. Atgulé motina. Septynerius metus dorai išnašlavusi, vieną rytą nebeislipo iš lovos. Lygiai kaip tévas. Tiktai tévas po trijų dienų pasidavé, o mamą slaugėme tre-jus metus.

Gal ir gerai, kad motinėlė po tévo mirties atsisaké parduoti namus. Tuoju po to in-sulto ir parsikraustém pas ją. Sakiau Teresei: einam greičiau iš miesto, kad jau taip nutiko. Kaime vis lengviau – namas geras, nesupuvęs, čia pat daržiukas, šiltnamis, vyš-nios, obuoliai, serbentai, gal kokių vištų pra-simanyse. Parduokim tą savo kooperati-vių šikininką, atmokésim dalį mano seserai Laimutei ir mums patiemis dar liks, kad tik duok Dieve. Bet sesuo ne žvérės, pasirodė. Ne į save lenktas nagais. Atsisaké dalies: kad jau apsiémēt mamą slaugyti, tai tegul ir tévišké jums. Be to, aš į Lietuvą tikriausiai nebegrįšiu. Tokia tad mudvieju skirtis, pa-maniau: abu aukštuosius baigę, bet abu ne-kepéliai. Ne specialistai, ne švarių rankų žmonės, o slaugytojai. Tiktai sesuo nutaré Italijoje visiškai svetimiems seneliams uodegas valyti, o aš – juk ne svetimam, mamai. Graudai, žinoma, buvo kasdien ją tokią matyti – nebetalbančią, apsunkusią, tačiau vis viena labai šviesią. Va tada ir pasikeitē viskas manyje. Gyvenimas įgavo ne mano paties, bet kryžiaus spalvas. Motinai skirtojo kryžiaus spalvas. Iki popiečių su ligeone kisdavausi vienas – keldavomés, praudavomés, rengdavomés, valgydavome, apsi-gerbdavome. Paskui grįždavo iš mokyklos berniokai. Jau būdavau išvires pietus, tad palikdavau močiutę anūkams, o pats ējau

kieminėdamas. Ir nesikeikiau, kad tiek iš ma-nęs naudos – vienišoms Tyruliuksenikėms malkas pjauti ir skaldyti, vasarą merdėjan-čių sodybų žolę pjauti, žiemą iki langų už-pustytus takus atkasti. Nesikeikė nė Teresė, kam jos aukštakulniai spintoje ilsisi, džiau-gési begavusi laborantės vietą pensionate. Vėliau, kai aš pagaliau tapau dalnoboščiku, o mūsų vaikiai užaugo, manišké būty galėjusi ne vien gražiausiomis suknelémis, bet ir voverių kailiniais puikuotis. Nepano-ro. Priprato Teresėlė prie patogesnio apavo, kuklesnio drabužio. O dar ji priprato į kle-boniją lakstyti – virti, kepti, skalbtai, valyti. Tavęs nėra ir nėra, viena jau baigiu su protu susipykti, – pasakė. Ir Feliciją rečiau ma-tau...

Felicija gal iš tiesų kiek grasoka, nebū-tu mokytoja. Nors nieko labai bloga mano Teresei ji nedaro. Su patarimais lenda? Vi-sur kur savo kaimynišką trigrąši kiša? Na ir kas! Bene sunku galva palinksėti? Terese, žiogeli, – bandžiau savają mokyti, – tu tik apsimes, kad klausai, ačiū pasakyk, o ap-sisukusi daryk, kaip dariusi. Senam juk vi-sados atrodo, kad jis geriau viską išmano... Ne, – užsispyrė, tokia bedievė ateistė man nenurodinės!

Tada ir išgirdau iš Teresės, ko dar negir-dėjės. Apie tai, kad jos gyvenimas pamažu išgyja Dievo skonį. Apie tai, kad nėra dvie-jų standartų – žemiškojo ir krikščioniško. Apie tai, kad ji pasirinko, kad ryžosi augti iš Tėvo ateinančioje stiprybėje ir menkėti pasaulio gyvybėje.

– Esu pasaulyje, bet nebenoriu būti iš pasaulio! – pasakė. Mačiau, kokias zieži-bas svaidė jos akys.

Štai todėl ir turėjau apsispręsti. Apsi-sprendžiau. Nutariau. Pasirinkau. Žinoma, Teresę, nors su Augustinu skirtis man labai gaila. Augustinas – geras vaikis, tiesiog puikus. Tokio naparninko reikia paieško-ti. Kažkam, kas ateis į mano vietą, tikrai nuskilis. Jeigu tik mokėsusitaikyti su Au-gustino nerimu, kurį bando uždaūžti atsi-tiktinės „putankos“ glėby. Augustinas dar nežino, kad ši mano naktis – paskutinė nak-tis kelyje. Auštant būsime prie sienos, mui-tinę, manau, prasmuksim greitai – turėtų būti savi vyrai pamainoje. O paskui, Lietu-voje, kiek jau to kelio?

Kai paklosiu Teresei po kojomis baltų rožių glėbi, tada ir bus matyti, ar ji dar nori būti iš pasaulio. Nes aš – noriu. Nesvarbu, kad galva žila. Svarbu, kad Teresės glėbys man vis dar kvepia – kaip šviežiai iškeptas duonos pagrandukas. Pasigalyne, Te-resiu, kaip manai?

Jauki atminties šiluma

Atkelta iš 5 p.

Tada jis ima dėstyti paskaitą, ir tai pa-veikia Simuką – vaikas užmiega. Ji beveik apie viską: daug datų, rašytojų pavardžių, Dainų šventės istoriją ir įvairūs intarpai, kuriais parodoma, kad visa ši paskaita skirta anūkeliui. Nuo vienos minties senelis prieidavo prie kitos taip sukurdamas ko-mišką situaciją. „Paskaita apie kultūrą“ iš-siskiria tuo, kad veiksmas vyksta ne kai-me, o mieste ir pirmą kartą atsiranda naujo tipo veikėjas – profesorius. Nors yra ir kitų novelių, kuriose veiksmas rutuliojasi mies-te ar miestelyje, tačiau į kaimo erdvę vis tiek sugrižtama – bent prisiminimais ar min-timis. O čia bene vienintelis išlikęs anks-testinių novelių vaizdinių – pabaigoje mi-nimas beržas, esantis už lango.

Novelėje „Žiedas“ Jonas, pabudęs iš sapono, bando prisiminti, kaip prancūziškai skamba žodis „žiedas“, ir niekaip negali to padaryti. Besvarstydamas jis prisimena sa-vo vaikystės meilę, po kurios palteliu šildé-si sužvarbusias rankas. Jonui su ta mergina

buvo taip gera, kad „ant tos šalnotos paupio pievos jiems pavydėti galėjo net angelai. Bet angelai nepavydūs“ (p. 174). Po tokų gražių prisiminimų jis grįžta pas savo žmoną į lovą. Moteris, šalia kurios atsigula, ne ta pati, kuri išniro iš atminties. Čia nepasa-kojama nei kaip jie su savo pirmaja meile išisskyrė, nei kodėl jis vedė kitą, su kuria, rodos, jaučiasi vienišas – viskas paliekama skaitytojo fantazijai ir individualioms in-terpretacijoms. H. A. Cigriejus užduoda klausimus ir palieka juos neatsakyti.

Novelėje gausu kalbą pažyairinancių, kartais kiek neiprastų priežodžių, pavyzdžiui: „Kai aš pamatysi, kad jau nebege-baliu, tai tuo ir suprasiu – plėš jau nuo ma-nęs pasagas, plėš“ (p. 153) arba „oi, kaip visa tai žinoma, taip gerai, kad net sugeliai ir kaip reik užplombuotą dantį“ (p. 180). H. A. Cigriejus kalbą pagyvina ir vaizdin-gumo suteikia įvairūs ištiktukai (džiobt, brinkš ir kt.)

Autorius vaizduojami personažai pasi-žymi besaikiu gerumu: jie net padeda savo priešų vaikams. Po karą į vienos moters namus ateina leisgyvis „vokiečiukas“, kurį ji priglaudžia, pagydo ir išleidžia į gimtuosius namus, nes juk „tas vis tiek kažkieno

vaikas“ (p. 57). Tai moteris papasakoja sa-vo sūnui, o jis pažiūri į motiną tarsi visai kitomis akimis, kuriomis lig šiol dar nie-kada nežiūréjo, ir supranta – „tai štai kokia ji“ (p. 57). Tarsi visada viskas buvo įprasta ir tik po šio nekasdienio įvykio suprato ir įvertino savo motinos gerumą.

Dialogai patraukia paprastumu, o jų temos pačios įvairiausios: nuo buitinų pa-šnekėsių iki pokalbių apie karą, tikejimą, mirtį ir pomirtinių gyvenimą. Žavu, kad kai-me gyvenantys žmonės pažįsta vieni kitus, susėdę nuoširdžiai pasikalba, išsako, ką kartais sunku nešiotis savyje. Jie kalbasi apie karą, bando nuspėti, kaip bus toliau. Juos vis traukia nueiti pas kaimyną, pasikalbėti, nes „kaip visada iš visur, kai artinas kokios didelės bėdos – traukia nueiti kur nors, su kuo nors bent žodeliu persimesti“ (p. 35). Juk seniau kaimynai būdavo artimiausi, su kuriais bendraudavo labiau nei su giminiaciais!

Šių novelių pagrindinis veikėjas daž-niausiai yra vyras. Ne vienoje mintimis su-grįžtama į jaunystę, prisimenama pirmoji meilė. Dažna praradimų ir atradimų tema, kai įvertinama tai, kas turėta, tik tada, kai to netenkama. Plėtojamas ir mirties

motyvas, tačiau apie ją dažniausiai kalba-ma optimistiškai, suprantant, kad taip turi būti. Novelėje „Vasara“ nuskamba mintis, jog žmona norėjusi, kad jos vyras mirtų pirmas. Rodos, tai labai savanaudiška, ji turė-tų nemylėti savo vyro, jei išdrįsta taip pa-sakyti. Bet viskas kiek kitaip: moteris taip norėjo dėl to, kad jos vyras labai priklau-somas nuo mylimos ir jų mylinčios žmo-nos, tad jai mirus jam būtų sunku gyventi vienam. Tačiau žmona mirsta pirmoji, ir vy-rui iš tiesų nelengva. Ne tiek psychologis-kai, kiek su būtimi susitvarkyti.

Novelėje dažnai randame realių vieto-vardžių (Pasvalys, Biržai), upių pavadinimų (Neris, Müša). Pažymėtina, jog rašytojas kilęs iš Pasvalio rajono, dėl to jam to-kių svarbi ta erdvė, jis nuolat į ją sugrižta. H. A. Cigriejui brangi gamta, ten gyvenę žmonės – tikriausiai dėl to jis stengiasi įra-šyti ir įamžinti gimtojo krašto kalbą, tar-mę, nuoširdžius ten gyvenusių ir tebegy-venančių žmonių pašnekėsius.

Skaitant „Ir parnešė apynio kvapą“ ky-la klausimas: ar ne per daug senamadiš-kas H. A. Cigriejus? Galbūt. Tačiau tai na-tūralu, nes rašytojas sulaikęs garbaus am-ziaus, gyvenime daug matęs ir patyręs, o ir nemažai temų jau yra palietę anksčiau gy-venę rašytojai. Ne tik šiose novelėse, bet ir poeziijoje nuolat juntama išnykusios agrarinių kultūros nostalgija, retrospektviai žiūrima į praeitį ir ilgimasi to, kas buvo.

Karpiai, mirtis ir arlekinai

Jurga TUMASONYTĖ

Ota Pavel „Puikių sturninų mirtis / Kaip aš sutikau žuvį“: novelių romanas; vertė Vytautas Deksnys. – „Tyto alba“, Vilnius, 2012.

Kas gali būti nuobodžiau už istorijas apie tai, kaip *diedai* žvejoja karpus? Arba lasko miškuose paskui stūmas? Perskaiciusi Ota Pavlovo novelių romaną (tiksliau, du biografinius trumpų istorių rinkinius) įsitikinai, kad talentingas autorius gali rašyti praktiškai apie bet ką – vis tiek norėsis jį skaityti, neprarasti ne eilutės skaitymo malonumo, o paskui būtini rekomenduoti draugams.

Čekų rašytojas, kurį puikiai išvertė Vytautas Deksnys, iki tol lietuviškai skaitancių publikai buvo mažai žinomas. Tačiau pasirodžius šiam kūriniui sulaikė pelnyto dėmesio. Daabar kultūrinėje spaudoje kaip grybai dygsta knygos recenzijos, skaitytojai šlovina Pavelą savo asmeninėse interneto erdvėse. Taigi aš taip pat prisidedu prie bendro vyksmo, nes to nepadaryti būtų tiesiog nuodėmė.

Kaip minėjau pradžioje, knygoje sudėti du pasakojimų rinkiniai. Pirmajame, pavadintame „Puikių sturninų mirtis“, trumpos istorijos charakteriuoja mažo bernuko, kuriuo kažkada buvo O. Pavelas, šeimos gyvenimą. Rašytojo kalba vaizdinga, žvitti kaip vijurkas, pasakojama nuotaikingu ir šmaikščiu stiliumi. Sužinome, kad Ota turejo dar du vyresnius brolius, mamą ir tėtę – talentingą prekybos agentą ir užkietėjus žvejį. Šiame rinkinyje rašytojas tiesiog žaidzia skaitytojų jaunesmai – iš pradžių sukelia juoką, o tada užsuka taip, kad ima tvenktis graudytis. Tarkim, rinkinį užbaigiantime pasakojime, kuriame sužinome, kokiui paskutiniuviu savo gyvenime verslui vertesi žydų kilmės Otos tėvelis, nestinga humoreskiškų gaidų apie jo pasitikėjimą.

mą savimi, nepateisintus lūkesčius, o šios istorijos pabaiga – visai nelinksma.

Antrajame rinkinyje „Kaip aš sutikau žuvį“ svarbiausiai veikėjai yra upių ir kitų vandenų žuveliokai, kurių žvejimas lydi būsimą rašytoją nuo pat ankstyvos jaunystės iki dienų pabaigos. Būtent per brakonieriavimą ir meškerykočius O. Pavelas geba apibrežti savo tragiskos vaikystės (pergyveno holokaustą), tolesnės, jau pokario laikotarpio jaunystės, ir meto, kai susirgo psichikos liga, ribas. Meškeriodamas jis ne tik įtvirtino savo vyriškumą, gynësi nuo bado, bet ir suartėdavo su šeimynkštis, prasmingai tėsdavo žmogiškajį egzistavimą. Ypatingą reikšmę čia turi vanduo, konkretiai – upė. Ji tarsi suteikia visam gyvenimui prasmę: „Upę mylėjau labiau už viską pasaulyje, bet kartu gėdijausi tos meilės. / Dar nežinojau, kodėl ją taip mylėjau. Ar todėl, kad joje plaukioja žuvys, ar todėl, kad ji laisva ir nepancijoma? Todėl, kad niekada nesustoja? O gal todėl, kad čiurlena ir neleidžia užmigtis? Ar todėl, kad teka per amžius, ar todėl, kad jos vandenys tolumoje mirsta? Gal todėl, kad per ją gali plaukti ir gali joje mirti?“ (p. 151).

Nors knyga atsidiuoda praėjusiais laikais ir patriarchatu (ne kartą pabrėžiama, kad moterų vieta virtuvėje), nuosirdumas, užsispypimas ir optimizmas, kuri išugdė žvejybą bei medžioklę, sužavi. Vyrai Pavelo pasaulyje – nutrūktgalviški berniukai, ketasprandžiai *mačio* ir kiek tragikomiski šeimos aprūpintojai, tarsi urviniai žmonės, tempiantys į būstą mėsos ir žuvies gabalus, kad pačiutės kaip užsuktos juos marinuotų, keptų ir kitaip apdorotų.

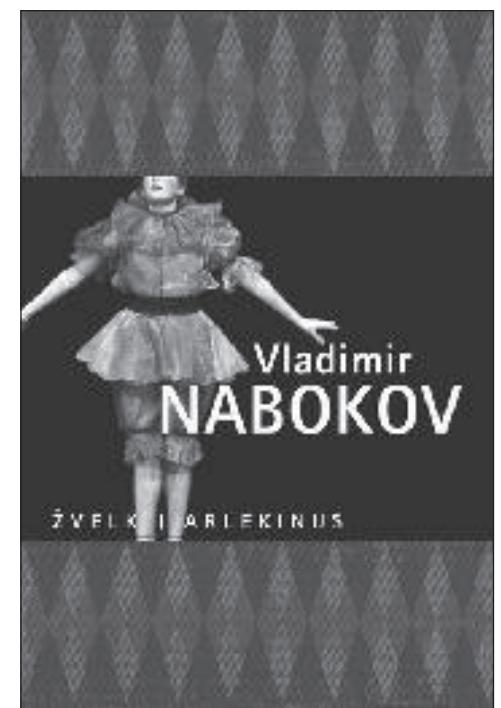
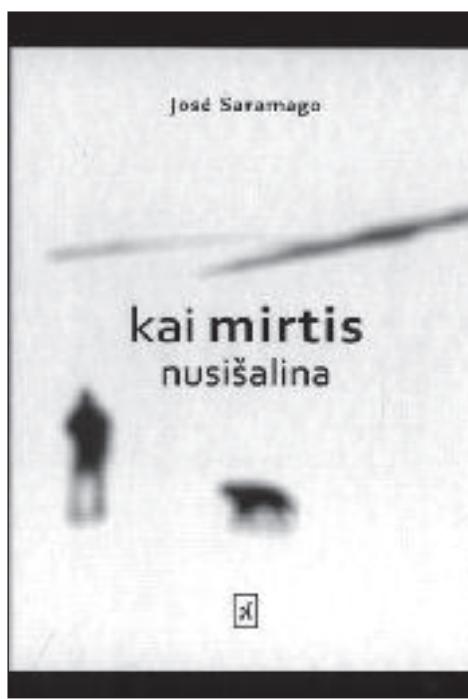
Skaitydama knygą mąsciau ir apie vegetarizmą – beveik visi pasakojimai baigiasi nekalnu žuvelių ir gyvūnelių skerstuvėmis. Tačiau autorius pabrėžia, kad kiekvienas gyvūnas nėra tiesiog auka. Prieš sugaunant arba pagavus su juo užmezgamas glaudus ryšys. Štai Otos tėvas kalbina, šeria ir glosto savo auksašionius karpelius, triušiai, sugrūsti narvuose, garbina savo šeimininką, o unurgurias tiesiog laukia, kol „apsidirbs iš skanumo“ prarijė jauką ir pagaliau bus sužvejoti.

Pasakojimuose nėra jokių menininkų ar dvasinę žmonių – tik paprasti darbo žmonės, tokie kaip Pavelo šeima ir kaimynai. I autorius akiratį patenka trys istorijos epizodai: laimingą vaikystę tarpukaryje, atsiskyrimas nuo tévo ir brolių pauauglystėje bei tolesnis gyvenimas pokariu, stengiantis išsilaižyti karo metų paliktas žaizdas.

Pabaigai tegaliu pasakyti, kad pavarguojame nuo nihilizmo ir aštrių ironijos, nerimtiems vegetarams bei nereiklioms feministėms šis romanas turėtų *skaitytis* kaip sviestu pateptas.

Jose Saramago „Kai Mirtis nusišalina“: romanas; vertė Zigmantas Ardickas. – „Kitos knygos“, Vilnius, 2012.

Portugalų rašytojas, Nobelio premijos laureatas Jose Saramago būdamas septyniadesimt trejų parašė romaną „Kai mirtis nusišalina“. Po penkerių metų, tai yra prieš dejeus metus, numirė. Taigi pirmasis skaitymo impulsas buvo susižavėjimas tiesiogine autorius patirtimi – juk tekstas parašytas asmens, kuris, sumanydamas šį kūrinių, turėjo pradeti

Vladimir Nabokov „Žvelk į arlekinus!“: romanas; vertė Rasa Drazdauskienė. – „Balto lankos“, Vilnius, 2012.

Pagaliau sulaukėme paskutiniojo Vladimiro Nabokovo romano „Žvelk į arlekinus!“ lietuviško vertimo, apie kurį vertėtu parašyti atskirą apžvalgą. Vertėjai Rasai Drazdauskienėi tikriausiai reikėjo ne vieno bandymo siekiant kuo tiksliau perteikti V. Nabokovo taip mėgstamus kalbinus žaidimus, dviprasmybes ir dvikalbystę – manyčiau, vertimas meistriškas.

Sis romanai – fikcinė autobiografija. Jų savo gyvenimo zenite rašo kitas rašytojas – Vladimiras Vadimovičius. Pradžioje pateikiamas Vadimovičiaus parašytų knygų sąrašas – jo pavadinimų ir turinio atitinkmenis galime rasti paties V. Nabokovo bibliografijoje. Išgalvotas Vadimovičius tik metais vyresnis už tikrąjį autorių, taip pat rusų emigrantas, knygas rašantis dvem kalbomis – rusiškai ir angliskai.

Pasakojamas kuriamas chronologiskai – pradedama nuo 1922 m. Sužinome, kad jaunaji rašytojų išaugino tetulė baronienė Bredeva, kuri nuo pat mažens ūdijo vaiką fantažuoti, tai yra susigalvoti savo „arlekinus“: „Medžiai – tai arlekinai, žodžiai irgi arlekinai. Ir situacijos, ir uždaviniai. Sudėk į krūvą du daiktus – pokštus, vaizdus – ir gausi tris arlekinus. Nagi! Žaisk! Išgalvok pasauli! Kurk tikrovę!“ (p. 15). Jau kitoje pastraipoje sužinome, kad vaikas uoliai pasinaudoja senės patarimui, o jos garbei net ir ją išsigalvoja.

Svarbiausias istorijos narratyvas – rašytojo gyvenimas, kurį jis atkuria vartydamas senas užrašų knygeles. Stulpeliai, žymintys tvarkinį šito kelio ruožą, – tai moterys. Tiksliau, visos keturios Vadimovičiaus žmonos. Istorijoje pasirodo ir Dolores – mažoji nimfetė, kurią vis dar dyviliaka ir ji traukte traukia rašytojo aki. O paskutinioji Vadimovičiaus meilė, pasakojime įgaunanti antrojo asmens formą, gudriai apžiusta su aliuzija į romaną „Lolita“.

Atsidūrusi V. Nabokovo pasaulyje nejuociomis pagalvojau apie Giedrą Radvilavičiūtę, kuriai taip pat mėgsta savo tekstuose žaisti biografijos ir fikcijos diskursais, fenomenologiskai sutrauki patirtis į praeities bei dabarties daiktus. Tarkim: „Trumpai tariant, jei mano kūdikystė būtų tinkama medžiaga disertacijai, kuri vaikų psychologui užtikrina viso gyvenimo šlove, tai pauauglystė, priesingai, galėjo parūpinti ir iš tiesų parūpino ne vieną erotinę sceną, nelyginant pūvančios slyvos ar padudusios kriausės pabarstytais senstančio rašytojo romanuose“ (p. 14).

Sodri kalba, talpios metaforos, palyginimai ir elegantiškos praejusio šimtmecio aristokrato manieros kuria ypatingą knygos aurą. O kur dar humoras ir ironija – juos autorius dažnai pasitelkia šaipydamasis iš skandalingu žurnalistų susikurtų mitų, pavyzdžiui, apie pedofilią.

Šią knygą būtų galima skaityti komparatyvistiniu metodu, lyginant su tikraja V. Nabokovo biografija. Bet galima ir palaimingai leistis vedžiojamam už nosies, gerėtis nepaprastu intelektiniu žaidimu ir filologiniais spaštais, kuriuos paspendė šis neprilygtumas XX a. rusų genijus.

F. Kafkos „Dienoraščiai“. Talento menininko piešiniai, daiktų, figūrų fragmentai, nuotrupos, spontaniški ir tikslūs eskizai. Žymieji jo kūrinių – jau užbaigti paveikslai, jiems ten ir vieta – prestižinėse pasaulio galerijose.

Bet man šie piešinėliai net įdomesni, jie tarsi slepia savo ypatybių nučiuptas, bet dar neįspėtotas galimybes, vos besimegancius motyvus. Turi galios užvesti ant kelio, beje, visiškai savarankiško. Atskleisti linijos, t. y. sakinių stebinamai grakščias konfigūracijas. Kitos kalbos, kitos kultūros sakinių, negana to, T. Četrausko meistriškai perkeltos į mūsų kalbine terpe.

„Dienoraščiai“ – nuostabūs eskizų albumas, literatui sykiais pakuždantis įdomesnių dalykų net ir už išstobulintus Kafkos paveikslus.

Pasakyti teisybę – niekai. Tai namų šeimininkų, pareigingų klerkų, alaus gérėjų *etc.* urvelis.

Pasakyti teisybę įtaigiai – jau šis tas. Tai talentingu mokslininkų, menininkų, iškilių oratorių, dviarios keliauinkų, charizmatiškų juokdarių sritis.

Sugebėti teisybę apgauti visą pasaulį – štai kur maksimumas!

Biju, ne žmogaus nosiai štai.

Nebent mažo voriuko, anagy matyto ant skalbinių virvės.

cave canem

Petro Cvirkos literatūros premija – Gasparui Aleksai

Atkelta iš 2 p.

Šios akimirkos skirtos naujoms idėjoms rastis. Tai katarsio būseną, kuria galbūt jautė mano tėvai, užmegzdami maną gyvybę, ir kuria galbūt patirsiu aš, kai būsiu paauktas išeiti į Visatos sodus.“

Novelės vakaras prasidėjo prie

ąžuolo skulptūros–rodyklės ties kelio Kaunas–Jurbarkas posūkiu į Klangius, į P. Cvirkos memorialinę sodybą–muziejų. Svečius iš Kauno, Vilniaus, Kelmės ir Veliuonos sutiko miestelio seniūnas Egidijus Mikšta, Jurbarko rajono viešosios bibliotekos direktoriė N. Masiulienė ir Veliuonos bendruomenės „Ju-

nigeda“ vadovas Dalius Aleksandravičius. Muziejuje rašytojus Vladą Kalvaitį, G. Aleksą, Vytautą Račicką, Gintarę Adomaitytę ir kultūrologą Mariją Kraptavičiū, Kelmės literatūrų klubo „Vieversys“ prezidentą, poetą Viktorą Gulbiną šventžiai suspaustu sūriu, pyragėliais ir kvapnia arbata vaisino P. Cvirkos

dukterę Kristina Ragaliauskienė. Iš muziejaus rašytojai nuvyko į Veliuonos kapines, uždegė žvakelių ant rašytojo motinos ir tévo kapo.

Prozos skaitymus kultūros na- muose žavingai, šmaikščiai vedė ra- šytoja, Seimo narė Dalia Teišerskytė. Juoktasi vos ne iki ašarų, nes ir tekstai, kuriuos skaitė G. Adomaiytė, V. Kalvaitis, G. Aleka, V. Račickas, V. Soblinskaitė, D. Kajokas, J. Gimberis, buvo kupini humoros, žaismingi, gyvi.

Kai Jurbarko rajono meras Ri- čardas Juška perskaitė Jurbarko ra- jono savivaldybės sprendimą ir pa- skelbė laureatą, o kartu su Daura Giedraitiene, savivaldybės admi- nistracijos kultūros skyriaus vedē- ja, G. Aleksai užrišo laureato juos- tą, prasidėjo sveikinimų bangą. Kėdainių Šv. Jurgio parapijos kle- bonas Artūras Stanevičius neatsi- dziaugė: „Tiek daug nuoširdžių tekstu apie Meilę seniai begirdė- jau.“ Aktorė Olita Dautartaitė va- karą užbaigė subtilia G. Aleksos novelė „Vidinis balsas meluoja re- tai“. „Nemuno“ vyriausiojo redak- toriaus pavaduotoja Gražina Vik- torija Petrošienė pristatė „Kauko laiptų“ išleistą naujausią Violetos Šoblinskaitės-Aleksos novelių rinkinį „Tyruliuose viskas gera“ (2012) ir rašytojo, 2009 m. P. Cvirkos premijos, 2012 m. Žemaitės ir Liudo Dovydėno premijų laurea-

to V. Kalvaičio novelių romaną „Sustiprinto režimo barakas“, kiu- tas šio autorius knygas bei G. Aleksos leidinius.

Pro apdovanojimo ceremonijos P. Cvirkos literatūros premijos laure- atą ažuolyne G. Aleksa pasodino jau vienuoliktą ažuolą. Saulei ges- tant kunigo A. Stanevičiaus palai- minti renginio dalyviai pasimeldė ir padainavo. Meras R. Juška ir se- niūnas E. Mikšta didžiuojasi, jog veliuoniškiai – puikūs žmonės, mo- ka puoselėti kultūrą.

Vienas jų – G. Aleksa, kuris, pa- sak V. Rudžiansko „ne tik geografiškai arti P. Cvirkos – jame pleve- na ta pati veliuoniškiams būdinga dvasia. Ir labai svarbu, kad (esu) liudininkas: gana dažnai įvairiau- siuose literatūriniuose sambūriuo- se šis žmogus liudija P. Cvirkos reikšmę lietuviškai prozai. Su- tinku, tiesiogiai tai nesusiję su kny- ga, tačiau tokis argumentas, manau, galėtų neutralizuoti skeptikus, kuri- rie dvejoja: „Ar tai gerai, ar tai gra- žu saviški apdovanot?“ Esu išiti- kinės, kad gražu, kai jis to nusi- pelno, todėl nepaisydamas įvai- riausiu dvejonių tvirtai siūlau ši- kart nepraziūrėti. „Žiogas žvirblis medžioje“ nėra vertas išlygų rinkinys.“

Kristina BAČIULIENĖ
Gražinos Viktorijos
PETROŠIENĖS nuotraukos

Prie laureato pasodinto ažuoliuko.

Prancūzijos vyskupai ir Bažnyčios atstovai kviečia į dialogą su Romeo Castellucci spektakliu

Nesuklyskime kovodami su kristia- nobija, kuria mus nori iškinti. Ma- nifestuoti prieš Castellucci – perspek- tyvos klaida.

Monsinjoras d'Ornellas,
Reno miesto arkivyskupas

Italų režisieriaus Romeo Castel- luci spektaklis „Apie Dievo Sūnaus veido konцепciją“ dar neparodytas Lietuvoje sulaukė daugiau dėmesio nei bet koks kitas pastaraisiais metais rodytas spektaklis. Dėl kladinan- čios informacijos, paskelbtos keliose žiniasklaidos priemonėse, neva spektaklyje išniekintas Jėzaus atvaizdas, praeitą savaitę ji uždrausti siūlė viena Seimo narė, o pirmadienį buvo išplatintas Vilniaus arkivyskupijos skatinimas Lietuvos katalikams „drą- siau reaguoti į mums brangių dalykų niekinimą“. Kai kurie kunigai atviri kvietė boikotuoti festivalio „Sirenos“ ir Lietuvos nacionalinio dramos teatro repertuarė esančius spek- taklius.

Spektaklis, kurį produksavo daugiau nei 20 teatro organizacijų visa- me pasaulyje, keliauja per tarptauti- nes scenas nuo 2009-ųjų: iš daugy- bės aplankytų šalių tik Prancūzijoje spektaklį boikotavo katalikiška organizacija „Institut Civitas“. Po to- kio radikalaus tikinčių žingsnio buvo išplatinta Monsinjoro Pascalio Wintzer, Puatė vyskupijos apaštali- nio administratoriaus bei Prancūzijos vyskupų konferencijos tikėjimo ir kultūros observatorijos pirmininko, nota vyskupams, kurioje protesto veiksmai yra nepateisinami bei ra- ginama pasirinkti dialogą ir akistą.

Monsinjoras P. Wintzer pabrėžia: „Kaip mus ir ragina popiežius Benediktas XVI, visų pirmą renkuosi dia- logo keliu ir jo vaisingumą. Todėl apa- galestei dėl protesto akcijų už Theatre de Ville (Parizės miesto te- atro) sienų ir jo viduje, kai buvo ro- domas Romeo Castellucci spektaklis „Apie Dievo Sūnaus veido kon- cepciją“. Net jei šiomis akcijomis no- rima išreikšti tam tikrų žmonių maiš- tą spektaklio atžvilgiu, jos griauna

Tai – geranoriškas klausymas. Tai – i- tiesių ir groži atgręžiantis žodis. Jis džiaugiasi, galėdamas drauge ieško- ti tiesos“.

R. Castellucci spektaklyje „Apie Dievo Sūnaus veido konceptciją“ scenografinios dalimi ir savo išplati- nimo pranešimą apie jį Lurdo vyskupų susirinkimo dalyviams, Jame arkivys- kupas analizuoja spektaklį ir pagrin- džia savo argumentus: „Akivaizdu, kad šiame spektaklyje nėra kristia- nufobijos. Tad kas yra? Jame yra pro- vokuojanti režisūra. Menininkas pro- vokuoja žiūrovą norėdamas nupur- tyti jo įpročius ir pastumėti įsijausti į autoriaus rodomą dramą, o tada „išminti užmiantą paslapčių“. Pasak paties Reno miesto arkivyskupo, toks menininkų vaidmuo: „Remdamiesi žmogaus jautrumu, menininkai ištem- gia mums parodyti tai, ko paprastai nematomė.“

Tačiau sumaištį sukėlęs Antonel- lo da Messinos tapytas Kristaus por- tretas nėra vienintelė spektaklio pro-

me centre ir susiduria su kiekvieno žiūrovo žvilgsniu asmeniškai. Dievo Sūnus nuolat stebi žiūrovą.“

Monsinjoras d'Ornellas, Reno miesto arkivyskupas, matęs spektaklį Reno mieste, Prancūzijoje, išplatino pranešimą apie jį Lurdo vyskupų susirinkimo dalyviams, Jame arkivys- kupas analizuoja spektaklį ir pagrin- džia savo argumentus: „Akivaizdu, kad šiame spektaklyje nėra kristia- nufobijos. Tad kas yra? Jame yra pro- vokuojanti režisūra. Menininkas pro- vokuoja žiūrovą norėdamas nupur- tyti jo įpročius ir pastumėti įsijausti į autoriaus rodomą dramą, o tada „išminti užmiantą paslapčių“. Pasak paties Reno miesto arkivyskupo, toks menininkų vaidmuo: „Remdamiesi žmogaus jautrumu, menininkai ištem- gia mums parodyti tai, ko paprastai nematomė.“

Tačiau sumaištį sukėlęs Antonel- lo da Messinos tapytas Kristaus por- tretas nėra vienintelė spektaklio pro-

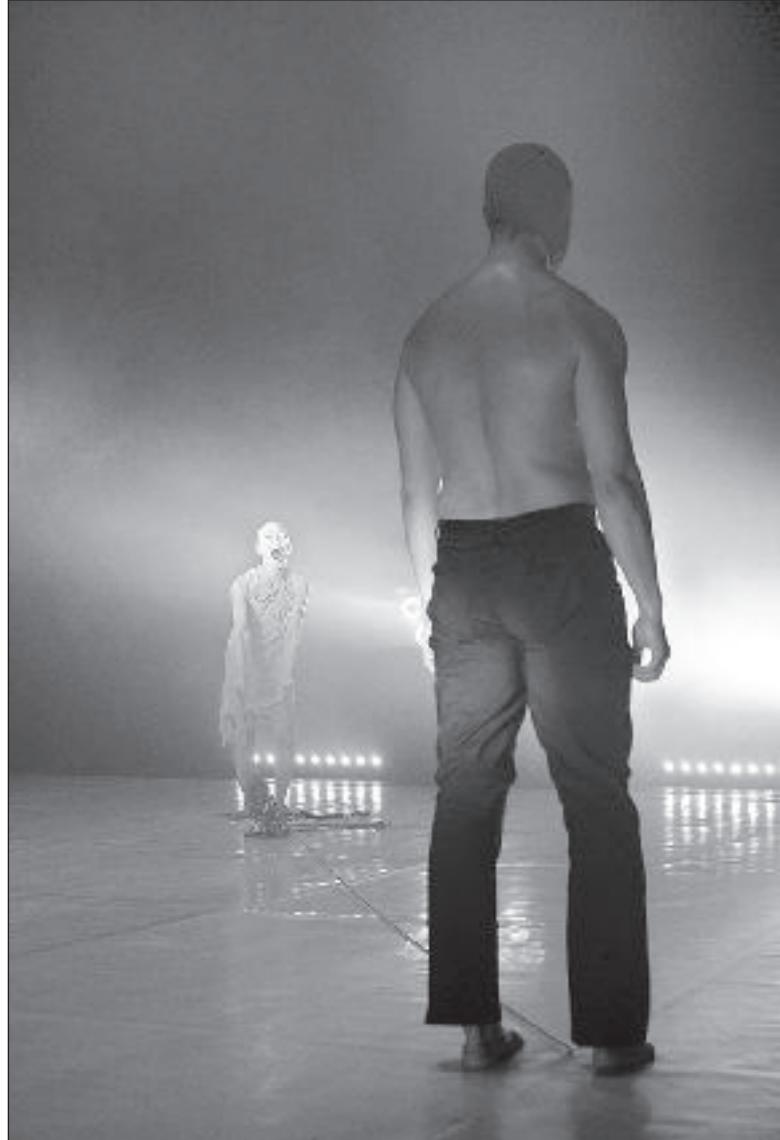
bjaurėtiname fone jautriai ir skaudžiai išryškėja meilės stiprybė. Ne- befunkcionuojanties kūnas bei senati- vinė gėda kviečia analizuoti ryšio tarp tévo ir sūnaus tvirtumą. Rene miesto arkivyskupas Monsinjoras d'Ornellas tai komentuoja teigda- mas, jog „Castellucci mizanscenos provokuojančios. Iš tiesų rodyti pa- čią paprasčiausią, banalią kančią – senstančio žmogaus irimą – yra pro- volakacija. Tai banalu, bet taip pat ir labai tikroviška ir tikra, tai kasdie- niška. (...) Užduodamas klausimas žiūrovui: kaip jis suderins šio Kris- tau – kurį iš visos širdies tikti, netiki- ki ar siekia tiketi – veido groži su banaliu išrankio senio kūno bjau- rumu?“

Spektaklyje veikiantys vaikai ir jų mėtomas dirbtinės granatos arki- vyskupui primena Kristaus kančią. Režisierius R. Castellucci tai žino ir patikslina: „Jokiu būdu nesiekiai de- sakralizuoti Jėzaus veido, priešingai: man tai savo išrankia malda – jি slipy vai- ko gesto tyrumo.“ „Sirenu“ festi- valio organizatoriai, kaip ir Monsinjo- ras d'Ornellas, kviečia tikinčiuosius ir kitus spektaklio žiūrovus nespresti apie spektaklį paviršutiniškai. Rene miesto arkivyskupas net pabrėžia, jog iš pirmo žvilgsnio pernelyg pro- vokuojantys gestai reikalauja giles- nio apmąstymo, kad paaiškėtų, ką norėjo pasakyti autorius.

Pasak Monsinjoro d'Ornello: „Svarbiausia suprasti autorius sie- kį. Tada bus įmanoma suvokti jo spektaklį. Jo spektaklis nori paro- dyti mums tai, ko paprastai nemato- me. Vienokios ar kitokios režisūros provokacija – jei ji atitinka autorius siekį – yra ne svetnagystė, o aštrus žodis ar gestas, kuris sujudina, su- krečia, verčia reaguoti. Ar Castelluciu i pavyko? Tegu pasisako kiek- vienas žiūrovas. Suprantama, šis kū- rinys, kaip ir kiekvienas kitas, gali nepatikti. Tačiau Bažnyčios ir šiuo- laikinio meno dialogas yra būtinas evangeliavimui. Dialogas, kad ir sudėtingas, skatina bendrauti tarpu- savyje pačius krikščionis, kurie taip pat žavisi Kristaus veidu ir myli Baž- nyčią – tam, kad geriau suvoktų meno vietą šiuolaikinėje visuomenė- je. Tegu šis dialogas – net jeigu ver- cia abejoti – sustiprina kiekvieno ti- kėjimą.“

Ištraukas iš prancūzų kalbos
vertė Rūta KISIELYTĖ
ir Akvilė MELKŪNAITĖ
„Sirenu“ festivalio informacija

„A.Iter Sessio“ „Patvarumas“.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Na štai, ir vėl. Viskas kaip kasmet. Ruduo, besiridinėjantys kaštonai, šokio festivalis. Net pernykščius orus lengvai gali lyginti su šiemetiniais, nes prisimени, kaip taip pačiais keliais éjai, ką matei. Žinai, kad kitais vėl eisi. Tik šiemet į „Girstučio“ kultūros rūmus, o kitamet, kaip festivalis „Aura‘22“ tikisi, gal jau į suremontuotą VDU salę. Nes miesto centre lengviau formuoti intensyvų bent jau trių salių trikampį, kai žiūrovai neišsklaido, o koncentruojasi, geria kavą, bendrauja ir aptarinéja spektaklius. Taip ir sukuriama improvizuota off programa.

Šiaisiai metais ji nebuvo plati, tačiau koncentruota, leidžianti atsiptusti nuo pernykščio maratono, kurį visi šokio mègėjai turėjo nubègti kartu su šokio festivaliu ir tekstilés bienale. Atėjo tie, kurie dar nepavargo nuo „Kaunas Photo“ ir kurių tuo pat metu nesuviliojo Kauno kino festivalio ekrainai. Labai jau intensyvi ta rudenié kultūrinio gyvenimo dienovtvarkė.

Paskutinémis rugsejo dienomis parodyti keturi šokio spektakliai „Girstučio“ kultūros rūmuose. Kauno kameriniame teatre pirmą vakarą spektaklį „Kuriant nepažistamajį“ pristaté portugalų trupè, dirbanti su scenoje grojanciais muzikantais. Antrajį vakarą visus suszavéjo „Kvailių laivas“ iš Izraelio Kauno dramos teatre. Ir šis susizavéjimas buvo abipusis, nes žiūro-

Bendras Olandijos ir Lietuvos projektas „Miražas apie pamestas akis, nužudyta Viktorą ir ...“ – „W(o)men“.

Žiūrovas nepatogiame krésle

vai ir dainavo, ir verké, o šokéjai prisipažino tokios publikos dar niekuomet neturéj. „Auros“ draugysté su Izraeliu susiklosčiusi jau seniai. Kiekvienais metais vadové B. Letukaité dalyvauja ten rengiamame festivalyje, į kuri suvažiuoja pasirodyti viso pasaulio menininkai. Po tokų kelionių ir atsiranda vertingų pažinčių, mezgasi.

Off programą šiemet atstojo projektas Fluxus ministerijoje. Traukos šioje erdvéje dar kol kas mažoka, todèl į pagalbą atėjo veteranai profesionalai. „Aura“ kartu su BIONICS / VJ RAMJ iš VDU pristaté judesio, sviesų ir muzikos performansą „sonus.lux.unum“,

kuriame šokis sujungia gamtą ir medijas.

Į festivalio atidarymo spektaklį organizatoriai tiesiog uždraudé eiti tradicinio šokio mègėjams, nes tokie nelygiaverčiai santykiai kartais veda prie dramų ir tragedijų ne tik Holivudo filmuose. Geriau pasisaugoti. Šių perspèjimų gal kiek per daug išigasdino ir atéjusieji, sulaikę kvapą lauké atvirų provokacijų. Sulauké kai ko kito...

Festivalis „Aura“ apskritai nelinkęs pataikauti ir nuolaidžiauti publikai. Veža į Kauną visa tai, ką kolegų festivaliuose randa geriausio ir jiems patiemis svarbaus. Sodina žiūrovus į nepatogius kréslus ir skatina mästyti. Svarbu, kad kol

kas vis dar išlaiko pusiausvyrą tarp provokacijų ir nuosaikumo.

Marinos Abromovic menininko gyvenimo apibréžimai, priminimai, kad menas turi sukrésti, kelti klausimus ir net koreguoti ateitį, atverti tokias patirtis, kurių iki tol nesi patyrës. (Didžiausias ir reikšmingiausias skirtumas, teigia ji, yra tarp spektaklio žiūrovo ir dalyvio.) Prisiminkime jos performansus. Marthos Roslers virtuvés rykų semiotika, kuriai ji aiškino 1975 m., siedama su pacios moters tapimu savotišku ženklu. Carolee Schneemann „Vidaus vija“ – tie patys 1975 m., kai menininké teigé apie moters vaginą mäsciusi iš ivairių pusų, per at-

virus išorinius lytinis organus atvérusi vidinius slépinius. Jos kraujas ir nuogo kùno šokis. Dar Valie Export stiliaus kostiumas, su skyle tinkamoje vietoje ir Yoko Ono... Visas šis „vintažinių“ feminisčių bûrelis išsiveda mus į austrių choreografes Anne Juren ir amerikiecių režisierës Annie Dorsen kurių „Magiška“, kuris vyksa jau kito amžiaus scenoje.

Ženkluikas N-18, užsienio žiūniasklaidos atgarsiai perspèja apie dar vieną mèginimą „nustatyti naujas ribas visuomenéje“, festivalio organizatoriai žiūrovus ragina laukti ant jų galvų nukrisiantių bombos. Tik kai suprant, kad ši bomba pagaminta dar praéjusio amžiaus 7-8 dešimtmetyje, nèzinai, kaip ji suveikës. Visa tai, kuo minetosios menininkës pléte visuomenës normų, tolerancijos, nykstančio tabu erdvës ribas iki jų pačių protų, fantazijų galimybìų, skleidësi visai kitokio pasauly ir sociumo kontekste. Tuomet kiek ir kaip beveik tikslios jų performansų citatos veikia mus šian-dien? Dabarties gyvenimais jau beveik išprievertautas panašių vaizdų pertekliaus; pagaliau mes gyvename laike, kurį siekë pakieisti (ir tikétina, kad sèkmingai) ano meto menininkai avangardininkai, vadinas, bomba jau spro-gusi.

„Inguna Bjornsgaard projekto“ „Jūra“.

Žiūrovas nepatogiame krėsle

Atkelta iš 9 p.

Galime ramiai, nesikankindami reflektuoti tas temas ir skaudulius, kurie kažkada kraujavo? „Kritiku nuomone, šis kūrinys provokuoja ir skatina įvairias diskusijas, tokias kaip menas ir kapitalizmas, feministiniai performansai ir pramoga, arba moteris ir menas“, – teigiamas spektaklio pristatyme. Panašu, jog formuojanamas naujas požiūris į klasiką, nes temos kiek senstelėjusios. Feminizmas?.. Ar tikrai šiandien moterys tokios silpnos pasipriešinti savo kūno pardavinėjimui ir išnaudojimui?

Tiesa, ši kartą feministinių performansų citatos suvertos į iliuzionistinių triukų (A. Juren ir A. Dorsen jų mokėsi iš iliuzionisto Steve'o Cuffio) kuriamą magiškos atmosferos visumą. Moteris scenoje visiškai nuogau, niekuo nesidangsta, todėl stebuklo išpūdis dar labiau sustiprėja. Ji pati tampa magijos triukų įrankiu, paskui ją – ir visi žiūrovai. Tiesą sakant, ryškiausias išpūdis po spektaklio – mes visi buvome išprievertauti. Taip agresyviai (na tai, ir įtikinama) priešintasi moters kūno kaip vartojimo objekto suvokimui, kad gynyba beveik virto puolimu. Tad kas čia tikrasis budelis?

Antrojo vakaro spektaklis buvo ir pradžia, ir vidurys. Kauno publiką išvydo trupės „A.Iter Sessio“ iš Prancūzijos spektaklio „Pattvarūnas“ pasaulinę premierą, kuri yra dar tik Fabrice'o Planquette sumanytos šoko spektaklių serijos pusiaukelė. Šią seriją sudaro „Neteklys“, „Sluoksnių“, „Patvarūnas“, „Tėsinys(-iai)“ ir „Ascensio“, o toliau bus tēsiama naujais spektakliais – „Dykuma“ ir „Ensemble“. 2010 m. trupė ir spektaklio atlikėja Yum Keiko Takayama jau svečiavosi Kaune su monospektakliu „Neteklys|Sluoksnių“. Tuomet ir įvyko pirmasis tobulas susitikimas. Ši kartą istorija pasiskartojo, nes veikiausiai ne vieną žiūrovą, lankantį visus spektaklius, gąsdino mintis, kad tai yra festivalio viršūnė, kad vėliau jo kreivė tik leisis. Na, nekorektiška ir kiek per ankstyva mintis...

Scenoje susitinka garsas, vaizdas ir šokis. Tokios proporcijos tik patvirtina įtarimus, jog technologijos viršija „gyvųjų“ spektaklio elementų kiekį. Tačiau tai taip subtiliai subalansuota ir suvaldyta, kad absolūciai viskas scenoje atgyja ir susilieja į nedalomą visumą, formuoja darniai pulsuojančią vaizdą, kuriuo pasitikima kaip galimybė susikalbėti.

„A.Iter Sessio“ komanda, sudaryta iš įvairiausiu sričių menininkų, atskleidžia be galio rimtą, be-kompromisi požiūrį į savo darbą. Tai, kas vyksta scenoje, atrodo absoliuciai tikra ir labai svarbu. Kiekvienas judeSys, net menkausias šokėjų (ši kartą spektaklyje šoko duetas: Yum Keiko Takayama ir Gianini Joseph, kurių atlikimo technika atrodo nepriekaištinga) krustelėj

mas, akimirkų tikslumu apskaičiuoti ir motyvuoti kelių dimensijų projekcijų vaizdai, nuolat kintantis, be galio dinamiškas garsas (nuo jaukių gatvės garsų iki kurtinamo, vibruančio džeržgesio). Festivalio organizatoriai pasakojo, kokio neįmanomo kiekio ir kokybės technikos šiam spektakliui prieikė. Lietuvoje buvo neįmanoma jos gauti, todėl daug ką teko gabenti iš Prancūzijos. Net tiuli, reikalingą stereoviazdžiu kurti. Tačiau pastangos buvo pateisintos.

Garsas ir vaizdo gausoje tirpsantis šokis, itin preciziška, be jokio betikslio judėjimo choreografija brėžia labai abstrakcius, „išplaukusius“ siužeto kontūrus. Vos keli simboliai, atpažistami garsai, nuspėjami jūdesiai leidžia nuyausti, kur link šokis veda. „Keturių dailių struktūra yra išlaikoma: laukimas, „Buvimas ten (ar čia)“, kritimas, praskaidréjimas“, – perspėja programėlė, tačiau jutimus dirgiantis ir į pačius subtiliausius žiūrovo sąmonės sluoksnius taikančius spektaklis palieka begalines suvokimo erdvės. Intuicija ir atvirumas prienant įvairiausius pojūcius tampa svarbiausiu žiūrovo įrankiu.

Na, o šeštadienį prieikė jau visai kitokių ir gana įvairių įrankių, nes buvo parodytas net keturių dailių spektaklis, tiksliau, keturi skirtinti šoko projektais, kuriuose susipynė olandų ir lietuvių patirtis.

Anne Juren ir Annie Dorsen „Magiška“.

Viename Hagos eksperimentiniame teatre įsikūrė seniausi produkcijos namai „Korzo“, skirti nepriklausomiems ir laisvai samdomiems choreografams. Ši kartą juose bendradarbiauja lietuvių ir olandų, kūrė bendrus meninius projektus. O festivalis „Aura'22“ – puiki proga pristatyti rezultatus. Tai „Pamestos akys“, „W(o)men“, „Miražas“ ir „Nužudyti Viktorą“, kurie virto bendru spektakliu „Miražas apie pamestas akis, nužudytą Viktorą ir...“ Trys iš jų yra bendri Vilniaus menų spaustuvės ir „Korzo“ teatro namų projektais, o „Nužudyti Viktorą“ – mums artimiausias – Kauno šoko teatro „Aura“ ir „Korzo“ darbo rezultatas.

„Labai džiaugiamės galėjė dirbti kartu su choreografu Amosu

Ben-Talu, kuris yra ir puikus klasikinio bei modernaus šoko šokėjas. Kadangi norėjo dirbtį savarančiai, menininkas įkūrė roko grupę. Dabar jis dainuoja, groja gitara, rašo tekstus, kuria choreografiją spektakliams ir vis dar šoka – tilkiai renesanso žmogus. „Aurai“ darbas su juo buvo neįkainojama patirtis, nes tokio precizišumo, attidumo net menkiausiam jūdesiui ir jo tikslumui reikalauja ne kiekvienas. Ši menininkų inspiruoja ne emocija, ne idėjos, o visai kitai dalykai. Jis kuria atskirus choreografinius modelius, vėliau juos sieja į visumą ir pateikia unikaliu žiūrovo interpretacijai. Užmušti Viktorą reiškia – užmušti pergalę. Kaip kiekviename modernaus šoko spektaklyje, taip ir šiame turėsime ieškoti kelių sluoksnių ir reikšmių“, – apie spektaklį ir naujas pažintis pasakojo B. Letukaitė. Premjeroje Kaune kartu su „Aurą“ pasirodė ir kroatė šokėja Lana Coporda, studijuojanti Arnhemo ArtEZ šoko akademijoje, su kuria šiuo metu bičiuliaujasi mūsų šokėjų trupė.

Atrodo, „Nužauti Viktorą“ buvo vienas įdomesnių pasiromyų šeštadienio scenoje. Trumpas ir koncentruotas, paremtas unikalia šoko technikos, jūdesių logika, savitais jos brėžiniais, struktūra, kartu suliejęs paties A. Ben-Talo rašytą muziką ir tekstus, jo kurtus kostiumus ir apšvietimą. Šokėjai laikėsi choreografo nustatytų taisyklų ir taip skleidė jiems patiemis staigmena tapusius gebėjimus. Minimalus, lyriškas ir kamerinis – jam „Girstučio“ scena atrodė gerokai per didelė – buvo ir Loretos Juodkaitės bei japono Kenzo Kusuda projektas „Miražas“. Kūrėjai tame mėgino atskleisti akivaizdžių savo savitumą ir unikalumą, surasti priešybų dermę ir jos raiškos galimybę. Tačiau dvasinėmis patirtimis ir paieškomis paremtas šokis gal kiek per daug remiasi akivaizdžia simbolika, be sikartojančiomis duetu choreografijos klišėmis, kurios praretina itin subtilią, paveikią plastiką.

Vilniaus menų spaustuvės salėse dirbė šveicaru-prancūzų kilmės choreografių Jerome'as Meyeris ir Isabelle Chaffaud kartu su trimis lietuvių šokėjomis (Agne Ramanauskaitė, Kristina Markevičiūtė ir Barbora Guželyte) pristatė šoko spektaklį „W(o)men“, kuriame ryškiausiai draminių elementai. Tiesą sakant, gana trumpame projekte su tilpo pačios įvairiausios raiškos priemonės, suvertos ant moters tarpumo paieškų tematikos ašies.

Spektaklis, balansuojantis tarp juoko, ironijos ir ašarų bei skauduliu, atrodė itin „aktyvus“, gal net pernelyg skubrus, nespėjantis paskui savo paties stilistinę įvairovę. Tarsi per dvidešimt minučių reikėtų atskleisti visą moters pašaulį.

Rūtos Butkus šoko spektaklis „Pasimetusios akys“ (šokėjai Irena Misirlie ir Konrad Szymanski) kalbėjo apie „vidinius žmogaus klaidžojimus, kur žmogus kuria sau vidinį pasaulį, paneigdamas teisingumą, geranoriškumą ir pareigos jausmą“, tačiau, atrodo, nepasiekė tikslą. Drama scenoje gal ir vyko, bet toli nuo žiūrovų.

Norvegų choreografės Inguna Bjornsgaard šoko spektaklis „Jūra“ sekmadienio vakarą užbaigė festivalį. Dvelktelėjo vėju, druska, skandinavišku santūrumu ir tik šiemis kraštams būdinga pasaulėžiūra, kuri spektaklyje aiškiai junta ma net aršios globalizacijos laikais. „Norvegų dramaturgo Henrico Ibseno pjesės įkvėptame spektaklyje nagrinėjamas dvilypumas, neaiškus ilgesys, noras išnykti, nešvankumas ir visuotinis paviršutinišumas“, – projektą pristatė organizatoriai. Gana mistiška, šalčiu dvelkianti kūrinio atmosfera, epinis pasakojimas, jūdesio inscenacijos, beveik realistiškai atspindinčios istoriją, – visa tai sudarė daugiaplanį šoko spektaklį. Pats ryškiausias jo bruožas – vienas į kitą besiplakančios modernizmo ir postmodernizmo formos, kuriančios naują choreografinį fantomą. Kartais gali pajusti, kaip susileja klasikinis jūdesys (typač darniai lydimas Arnoldo Schonbergo muzikos) ir šiuolaikinis māstymas, virstantis nauju netikėtu kokybės jūdesiu, nenuspėjamai brėžiama jo trajektorija. Kadangi „Jūra“ inspiruota literatūrinio kūrinio, siužeto linija, nors ir ne itin ryški, vis dėlto juntama. Todėl spektaklio viduryje kiek užtrukus duetu monotonią buvo maloniai pažairinta stilistinėmis paieškomis, tekstais, opozicinių raiškos choreografija finale. „Jūroje“ šoko: Mattias Ekholm, Lone Torvik, Erik Rulin, Ida Wigdel, Halldis Olafsdottir. Pagrindinė spektaklio tema – moteris, jos troškimai, pagundos, išsivadavimasis ir nuopuolis. Tai, kas šių metų festivalyje vienokiais ar kitokiais pavidais pasirodydavo beveik kasdien. Taip jau būna, kad visai atsiktinai, renkant atskiras detales, susidėlioja gražios mozaikos. Tokia buvo šių metų mozaika.

Festivalio archyvo nuotraukos

Bendras Olandijos ir Lietuvos projektas „Miražas apie pamestas akis, nužudytą Viktorą ir ...“ – „Miražas“.

Judrioji Druskininkų kultūros dvasia

Aldona ŽEMAITYTĖ

Gintara Žili Druskininkuose pažįsta tikriausiai net ir kiekvienas vairas. Šią metų liepos 25 d. jis, apsuptas mylinčių ir gerbiančių žmonių, suorganės didelę retrospektyvinę savo darbų parodą V. K. Jonyno galerijoje, atšventė 70-metį. Tačiau savo dvasios jaunumu Gintaras yra stabtelėjęs kažkur ties 30-40 metų riba. Esti tokį žmonių – kuno pajegos jiems primena neišvengiamai i prieš slenkantį laiką, o dvasia tarsi sustoja ties paties brandumo riba. Apie juos sakoma: gyvasis sidabras, amžinasis variklis, gyvastingoji dvasia...

Sukaupęs turiningą gyvenimo patirtį (profesinio gyvenimo pradžia – inžinerijos mokslai ir darbai), G. Žilys visų pirma yra menininkas grynuolis ir universalas: metalo plastikas, skulptorius, fotografas. Kaip fotomenininkas jis žinomas ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Tačiau apie save yra taip pasakės: mylimiausia kūrybos sritis – metalo plastika („esu magnetinis žmogus“). Metalo kalnėtojas, liejikas, įvairių technikų ir žanrų sintezės kūrėjas. Jo magnetizmas ryškus jau bendraudant su žmonėmis – jaunais ir senais, profesoriais ir paprastais miestiečiais ar kaimiečiais... Universalumas reiškiasi ir tuo, kad jam nėra kas nukalti subtilią ažūrinę saulutę, iškalinėti metalo liepsnomis virpančių kryžių („Paminklas žuvusiam partizanui Juozui Marozui-Žaibui“), išlieti medalį-plaketę gerbiamam Druskininkų medikui Algimantui Kačerginiui, iš stambių metalo lakštu sulydyti kario-karžygio figūrą „Sušaudytą Lietuvą“. O biustai M. K. Čiurlioniu, kolegai ir mokytojui skulptoriui A. Vyteniui arba lyriškai apibendrintas moters siluetas „Liūdona paukštė“ ši menininkė artina prie psychologinės fotografijos, kurioje atsiskleidžia vidinis motinos ir vaiko pasaulis bei jų tarpusavio ryšys.

Vis dėlto labiausiai išsimena G. Žilio portretinės fotografijos ir fotografikos darbai, kuriems jis sutelkia visas savo mąstymo, emocijų ir kūrybinės energijos pajėgas, kad žiūrėtoju sukeltu ne tik estetinį pasigérėjimą, bet ir filosofiskai pakylėtų jo dvasią Gamtos ir Dangaus link.

Taigi didelį išpūdį daro pastabus fotomenininko žvilgsnis, verčiantis išsižūrėti į fotografuojo mimidą, judesi, gilintis į jo vidini pasaulį. Gintaras „specializuojasi“ fotografuodamas dailininkus ir rašytojus, daugiausia poetus ir poetas. Juk Druskininkai jau gerą dešimtmjetį garsėja Kornelijs Platelio (i literatūrinių pasaulių išskeliausio iš Druskininkų) iniciatyva rengiamu Poetiniu rudeniui. Ant kavinės „Širdelė“ sienų sustingo akimirkos, Gintaro fotoaparatu įamžintinos garsių ir ne tokių žinomų, bet savitų literatūros žmonių vidinio gyvenimo judešius. „Sustok, akimirka žavinga“, – tai ir savotiškai graudu (juk jis nesustoja, o mulekia kaip plastikai į nebūti), ir gražu (nes žmogaus siela per tą akimirką išnyra iš kūniškojo kiauto).

Nepasakyčiau, kad asmeniškai man patikėti G. Žilio aktų moterys, gal todėl, kad mano akys nuo jau nystės pripratusios prie estetizuotų, efemeriskų Rimanto Dichavičiaus mūzų... O stai ties fotografikos laksčiais, išremintais „Draugystės“ sanatorijos koridoriu galérijose, arba jubiliejinės parodos proga keletą savaičių kabėjusiais ant prancūziškos kepyklėlės sienų ir pavadintais „Laiko ženklai“, galėčiau stovinuoti ilgai, nes jie sukelia spiečius minčių, asociacijų ir filosofiskų apmąstymų apie laiką mumyse ir šalia mūsų.

Tai, ką čia suminėjau, yra viena G. Žilio kūrybiškosios prigimties pusė. Kita – visuomeninė-politinė, per

Gintaras ŽILYS. „Poslinkiai“.

Gintaras ŽILYS. „Sušaudytą Lietuvą“.

Akimirkos iš Poetinių Druskininkų rudenų.

jo širdį einanti ryškiu meniniu brūkšniu. G. Žilys dvi kadencijas Atgimimo ir Sajūdžio Lietuvos laikais buvo Druskininkų miesto tarybos narys, savivaldybėje – tikras kurorto meninės atašė. O ir tapęs laisvuojančiu menininku jis daug nuveikė dailinant Druskininkų meninį veidą ir kuriant jo stilį. G. Žilio ir kolegos skulptoriaus Antano Balkės iniciatyva atsirado pasaulinio garso menininko Žakko Lipšico (gimusio Druskininkuose) skulptūrų parkas, gavęs pradžią prie „Dainavos“ (Zenono Streikaus asmenyje globojančios Poetinių Druskininkų rudenį) ir ištvirtinęs „Draugystės“ sanatorijoje jos vadovės ir sei mininkės Violetos Kaubriénės déka. Puikios parko skulptūros, natūraliai išsiliejančios į aplinką tarp senų me-

džių ir išmoningai pasodintų krūmų bei kitų želdinių, džiugina druskininkiečių ir kurorto svečių, poilsiautojų akis ir širdis. Tai per keletą metų organizuotų skulptūros simpoziumų, kuriuose dalyvavo jauni skulptoriai iš Vilniaus, Kauno, Marijampolės, Panevėžio, palikimas. „Dainavos“ ir „Draugystėje“ organizuojami ir tapybos plenerai. Net tarptautiniai...

Ar ne per daug darbų vienam žmogui, nors ir kolegų padedamam? Saikyčiau – ne, nes jis veda trisdešimtmecio jaunuolio dvasia. Ir nežinia, kam jis galėtų atiduoti pirmenybę – metalo plastikai (tas geležies magnetizmas taip traukia...), fotografijai, akmens skulptūrai ar fotografijai / fotografikai. Ši tekstą noriu baigti būtent viešnu fotografikos pavyzdžiu. Yra tokas

G. Žilio darbas, pavadintas „Nugriauoti bokšto dvasia“. Žalsvas bokštas lyg vilties simbolis, apraizgytas spygliuočių vielų. Pakilęs nuo apokaliptinio purvo palieastos žemės. Man jis primeina skaudžią Druskininkų vandens ir purvo gydyklų, dabar tapusių garsiuoju Vandens parku, istorija. Bokštas buvo architekto Romo Šilinsko pasidžiauojamas ir gydyklų pastato karūna. R. Šilinskas lyg lietuviškas Gaudi lipdė savo širdies katedrą – buvusias vandens gydyklas – Lietuvoje neregėtu negirdėtu metodu. Iš tos architektūros šiandien telikusios užuominos, jis smarkiai sudarkyta. Tai laiko ženklas – kaip ir kiti jo tēkmės nunešti daiktai... R. Šilinsko darbai sovietmečio architektūrinių stereotipų ir vadinaujų „snipų“ fone buvo novatoriški,

drasūs, mėscionių akimis žiūrint, net šiek tiek beprotiški. O jos ševedras – tas vandens bokštas, iškilęs virš pušynų ir Nemuno nešamų vandenų. Laisvoje Lietuvoje jis buvo nugriautas, architektūra neteko skulptūrisko polėkio. Beje, statistiniam vidutiniam varotojui tai liko tik pramogų vieta.

Miestas keičia savo veidą. Reikiada džiaugtis, kad Jame budžių judri, amžinai jauna, rūpestinga ir kūrybinga G. Žilio dvasia. Ji – lyg prie kaištas ir stabdys, neleidžiantis išigalioti architektūrinei vidutinybei, kuri visada ir visur veržiasi įgyti viršenėje prieš tikrąjį kultūrą ir tikrojo meno aprašikas.

vaikščiotų“ man reiškia ne tik tiesioginį išsvaikščiojimą, išvažiavimą, emigravimą, bet ir susiskaldymą, išsidalijimą. Žinoma, ir aš ką nors rinksiuosiu, nebalsuosiu už vius. Mes negalime būti tolerantiški viskam ir visiems, geri ir kartu beveidžiai. Kažką vis dėlto pasirenkame ir nieko nesirinkdami. Tačiau, stebėdama disputus, nepalaikyčiau politiko, kuris prisistato kaip pasakų senelis, dalijantis dovanas – kelia pensijas, mažina mokesčius, nors realiai nesugebėtu įvardyti, iš kur paminti pinigų ir kaip tai padaryti. Politikai dažnai sako, ką žmonės nori girdeti, patvirtina jų nusivylimą, kuris, beje, yra objektyvus. Bet kas, tarkime, trukdo tam politikui turuliuoli padidinti minimalią algą savo įmonėse, jei jam atrodo per maža. Pradėk savo pavyzdžiu, bandyk rojų kurti savo aplinkoje, o jau paskiau žiūrėk į valstybės vairą.

Per renginius kalbėjomės apie darbo kultūros stoką, kuri skatina pašalpų kultą ir nelegalų uždarbą. Dažnai žmogus nenoredamas kam nors vergauti, gelbédamas savo orumą neina dirbtį pas kokį verslo magnatą ar eilinį goduolių, kurio veide gali išskaitytį net keletą diagnozijų, o pasirenka arba emigraciją, arba pašalpas. Daugelis dabar labiau džiaugiasi valstybine tarnyba nei vieta privačioje įmonėje, kur neretai norima, kad dirbtum pusvelčiu. Paskaitai skelbima: pusė etato, lyg ir puiki darbo vieta, bet kai nueini pasikalbėti, regis, i vienai padorių įstaiga, sužinai, kad ten būsi ir makeduoja, ir sunkių daiktų nešiotoja... Kitaip tariant, tavęs laukia katė maiše. Mąstancio ir kultūringo žmogaus mūsų politiniam elitiui ir verslo susivienijimams šiandien nereikia.

Dar senovės Kinijos daoistai ir budistų vienuoliai siūlė vengti sosto, gyventi nuošalyje kur nors kalnuose, neimiti iš imperatoriaus dovanų, o vienas garsiuju čanbudizmo mokyklos vienuolių Lin-chi, gyvenę IX a., kalbėjo apie tikrąjį žmogų – žmogų be rango. Taigi bet kokia samoningu dvasinę egzistenciją grindžiama sėkmės – karjeros ir pripažinimo – atsiaskymu. Siūloma net ignoruoti socialinių gyvenimą, o tai skambą kaip beprotybę, kaip tam tikros rūšies sociopatija – juo šalį kažkas vis tiek turi valdyti. Vis dėlto šie keistuoliai stipriai veikdavo visuomenę, jie buvo katalizatoriai, vertybinės sistemos atrama, jie – pats gyvenimas, jo praktinė pusė. Iš tikrujų jie nebuvu nutele nuo gyvenimo, o matė jį pernelyg realistiškai, neidealizuotai.

Simbolika, šiuo dienų realijas atspindinti buvo išvyka į Gedimino kapo kalną per Paveldo dienas.

Ekskursija prasidėjo, kai saulė dar švietė, paskui oras subjuro, émė piltti lietus, griaudėti. Tikslą pasiekti buvo nelengva – laipteliai išklibę, sildu. Kai užkopéme, vienai iš dalyvių pasidarė silpna. Teko kviečti greitają pagalbą, tačiau, pasirodo, iškyko dar viena nelaimė – žmogus lyg ir pasitempė raiščius ar išsinarino kojų. Stovėjome Gedimino kapo viršūnėje ir žvelgėme pro medžius ir brūzgynus į tirpstantį, apniukusį Vilniaus vaizdą, šalia – iš akmenų sudėtas aukuras, galbūt čia esančiai mūsų kunigaikščio kapavietei atminti. Tiesą pasakius, žmonių grupe, kuri nepabijojo sio nepatogaus įlipti kalno, tarsi bandė kažką suvokti čia, pačioje viršūnėje. Nė vieno negirdėjau kalbant apie politiką ar rinkimus, niekas nedalijo pažadų ir tuščių vilčių. Tuo metu neatrodė svarbu ką nors įrodyti ar laimeti – tiesiog iš karto reaguota į susidariusi situaciją ir veikta, pagelbėta žmogui. Niekas neskubėjo leistis nuo kalno – laukėme atvykstant greitosios pagalbos ir stebėjome pilkšvą miesto panoramą. Vilnius atrodė kažkaip mistiškai, apgaubtas nežvelgiamu lietus rūku, toks pat nežvelgiamas kaip ateitis. Ne tokia prognozuojama kaip rinkimai.

Kančios pėdomis

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Šiandieną įdomu matyti, kaip atsinaujina ir keičiasi bažnytinė dailė. Pokyčius vaizdingai atskleidžia naujų Kryžiaus kelio stočių panorama. XVIII–XX a. stacijose pastebėsime baroko, romantizmo, klasicizmo bei akademizmo bruožų, o per nuoširdų naivumą ir iliustratyvumą pajusime liaudiškojo prado alsavimą. Senųjų stočių kompozicijos daugiafigūrės, jų centre paprastai yra Kristus, apsuuptas kitų vių ūgiu vaizduojamų veikėjų, daug dėmesio skiriamos istorinėms detalėms – romėnų karių aprangai, ginklams, fono architektūrai. Kančia atskleidžiama santūria veido mimaika, išraiškinga kūno padėtimi ir gestais, dramatiška kompozicija, pamažu augančia įtampa, ašaromis ir žaizdomis, tačiau išliekama realistinio vaizdavimo rėmuose. Tokio tipo atvaizdai plačiai paplitę Lietuvos bažnyčiose.

Per pastaruosius du dešimtmecius kuriami darbai tradicinių Kryžiaus kelio vaizdavimą papildė kuras laisvesne interpretacija. Visų pirma, nužvelgę naujuju stacijų panoramą, aptiksime medžiagą išvairovę: nuo tapybos, gipso ar metalo reljefo iki stiklo, vitražo ir gobeleno. Evangelijoje aprašytos kančios istorijos vizuali pasakojimo forma varijuojasi nuo panašių į seniasias, tik gerokai labiau apibendrintų kompozicijų iki pabrėžtinio fragmentavimo, naujų žiūrėjimo taškų (rakurų) ir foto-video planų įtraukimo, kalbėjimo simboliais ir kt. Professionalių menininkų darbuose moderniosios dailės ir šiandienės kultūros patirtys susipindamos su ilgus amžius brandinta Bažnyčios tradicija sukuria netikėtų ir ne višada prastų rezultatų.

Ši pavasarį paminklinę Kristaus Prisikėlimo bažnyčią papuošė naujas Kryžiaus kelio stočių ciklas, pašventintas Didžiojo Velykų tridienio metu. Keturiolika paveikslų pasakoją kanoninę Kristaus kančios istoriją, pradedam mirties nuosprendžio paskelbimu Romos valdininko Poncijaus Piloto rūmuose ir baigiamą nukryžiuoto Jėzaus laidojimo sceną.

Naujosios šventovės stotys mo-

dernios ir šiuolaikiškos. Nors jų autorius klaipėdėtis Juozas Vosylius neatsisako realistinio vaizdavimo, šis realistiškumas anaipolt ne toks pats kaip tradicinėje stotyse. Dailininkas netaisyklingų geometriinių formų paveiksluose palieka tik pagrindines figūras, jas stilizuoją ir fragmentuoja, daug dėmesio skiria veidui ir rankoms, kryžiaus medžio faktūriškumui (nors paveikslai tapyti, jie yra itin grafiški – dailininko palečė lakoniška, apsiribojanti keliomis simbolinėmis prasmė turinčiomis spalvomis, ypač svarbus piešinys ir linija). J. Vosyliaus sukurtose Kryžiaus kelio stotis – atskirtos kraujų raudonumo linijų, kontrastuoja šviesos ir tamsos zonas, o erškėtių vainikas kiekvienam paveikslėlė tapomas skirtingas. Taip tapytojas primena, kad blogis gali būti labai ižairus.

Prisikėlimo bažnyčiai sukurtos stacijos – ne pirmas Kristaus kančios ciklas dailininko J. Vosyliaus kūrybos aruode. 2008–aisiais dailininkas nutapė Kryžiaus kelio stotis Mergelės Marijos, Jūrų žvaigždės, bažnyčiai Šventojoje. Jos taip pat šiuolaikiškos, trikampis paveikslų formatas atkartoja bažnyčios architektūrą, pasitelkiama fragmentacija.

Apie sekimą Kristaus kančios pėdomis Kryžiaus kelio stočių paveiksluose kalbamės su minėtųjų darbų autoriumi J. VOSYLIUMI.

– *Kaip jūsų gyvenime atsirado religinė kūryba?*

– Tai atėjo su padidėjusių dėmėsių anapusybei ir panašiaisiais dalykais.

– *Bažnytinės dailės misija specifinė. Ji neegzistuoja vien dėl savęs, turi būti priūmtina tikinčiųjam. Bažnyčia, ilga laiką atmetusi tam tikras menines formas, atsivérē naujovėmis ir šio laiko kalbai. Tačiau menininkui pasirinkti eksperimentuoti kelią rizikinga: tikinčiųjų bendruomenė ne visada noriai priima modernios raiškos kūriinius. Ar kurdamas stotis Šventojoje Švč. Mergelės Marijos, Jūrų žvaigždės, ir Kauno Prisikėlimo bažnyčioms aptarėte su dvasininėmis būsimą jų raišką, išvaizdą? Ar buvo išsakyta nuomonė, kaip turi atrodyti naujieji paveikslai?*

– Manau, kurdamas bažnyčiai,

dailininkas privalo aukoti dalį savo individualybės dėl glaudesnio kontaktu su tikinčiųjais. Žinoma, kuriant minėtus darbus jų forma buvo aptarta su bažnyčių vadovybe. Smagu, kad abiem atvejais sulaukiau pritarimo.

– *Kanoniniai Kryžiaus kelio elementai šiandieną išlaikomi, tačiau interpretacija yra itin laisva. Kaip jums pavyksta derinti tai, kas susigulėje ir turi senas tradicijas, su tuo, kas nauja? Kaip stengėtės parodyti Kristaus kančios istoriją šių dienų žmogui?*

– Per likusią nepaaukotą savo individualumo dalį.

– *Ar prieš kurdamas Šventosios stacijas tyrinėjote modernias arba tradicines Kryžiaus kelio stotis (kokias konkretiai) Lietuvoje ar svečiose šalyse?*

– Ne. Pasidaviau impulsui, „atvėrimui“ – jis ir padiktavo sprendimą.

– *Ar Bažnyčios tradiciją, mokymą susiejate su subjektiviais išgyvenimais, apmąstymais ir patirtimi?*

– Būtinai ir kiek galima giliau, esmiškiai.

– *Nors stotys tapytos, jas galima pavadinti grafiškomis: svarbus piešinys, linija, precizišumas. Pavieksluose vyrauja realistiškumas, tačiau jis, kompozicinių sprendimų ir apibendrinimų nuskamba moderniai. Ar visus darbus, skirtus bažnyčioms, stengiatės atlikti šiuolaikiškai, neiprastai?*

– Jokiu būdu nesistengiu kurti ypač „neiprastai“. Kaip sakiau, au-kodamas dalį savęs, siekiu maksimalaus rezultato.

– *Stotys Šventojoje pasižymi netradiciniu – trikampiu – formatu, vaizduojate tik pagrindinius scenose dalyvaujančius žmones, ypač daug dėmesio skiriante jų veidams ir rankoms. Kodėl tai akcentuojate?*

– Toki sprendimą pasiūlė trikampis bažnyčios planas, sutapęs su noru vaizduoti tamsybių globalios skriaudos Kristui valandą „nu-skriaudžiant“ paveikslų formą. Nu-pjaunaunt pusę.

– *Kaip sekėsi kurti Kančios ciklą Prisikėlimo bažnyčiai? Kuo padėjo ankstesnė stočių kūrimo*

patirtis? Ar nebuvो baisu pasikartoti?

– Nebuvō, nes nauja erdvė reikalavo naujos formos.

– *Kiek laiko užtruuko parengiamasis etapas? Kokia technika atlikti darbai?*

– Apie du mėnesius. Darbai atlikti akrilu ant dviejų sluoksnių medžio plokštės.

– *Kodel škurt pasirinkote neiprastą formą?*

– Jį lémė numatyta vieta ir iš dailes aktorinis V. Kašubos „Prisikėlęs Kristus“.

– *Ar ir kuriant šiuos darbus pozavo konkretus žmogus kaip stočių ciklui Šventojoje?*

– Išeities taškas – Turino drobulė.

– *Kodel ir Prisikėlimo stočių cikle renkatės kalbėjimą ne daugiafugrėmis kompozicijomis, o figūrų fragmentais, detalėmis?*

– Pasirinkus vertikalų, siaurą formatą teko daryti maksimalią detalėlių atranką.

– *Abiejų ciklų spalvos turi simbolinių prasmų. Papasakokite apie jas.*

– Spalvos minimalios – pagal „tamsybių valandos“ turinį. Prisikėlimo bažnyčioje akcentuota radikali tamsos ir šviesos sandūra, dar paryškinta raudona lyg kraujų linija.

– *Panašu, kad susitelkiate ties vidine Kristaus kančią, vengiate išorinių „efektų“: ekspresyvaus skausmo perteikimo veide, žaidžių vaizdavimo. Stotys veikiai alsoja tam tikru ramumu, susitelkimu nei dramatiškumu. Kodėl renkatės toki vaizdavimo būdą?*

– Būdo nesirinkau – jis buvo atvertas, įteigtas, „pašiūbdėtas“.

– *Kuri Kristaus kančios stotis jums yra artimiausia ir kodėl?*

– Visos svarbios. Gal kiek labiau Šventojoje – „Priekalimo“, o Kaune – „Pasmerkimo“.

– *Ar sudėtinga kurti stotis (ir apskritai darbus) šiuolaikinei bažnyčiai (bei Bažnyčiai)? Su kokiais iššūkiais susidūrėte?*

– Labai sunku visomis prasmėmis – atsakomybė, realus blogio lytėjimas, greitos mirties nuojausta, įtampa ir t. t.

– *Jei būtumėte kūres stotis pries 20 metų kuriai nors Šventovei, kokios jos būtų?*

– Tikėtina, kad būčiau paklusęs „atsivėrimui“. Kitaip tokie darbai nekuriamos.

– *Ačiū už pokalbi.*

LDK aidai – Lietuvoje ir svetur

Andrius JAKUČIŪNAS

Ukrainos mieste Lucke nuo rugsėjo 26 d. vyko Lietuvos užsienio reikalų ministrų remiamas tarptautinis poetų ir vertėjų forumas, rugsėjo 29-ąją pasibaigės Biurės Mar monospektakliu apie Salomėjā Nėrį „Poetė“ bei iškilmingu (bet, žinoma, ir poetišku) „Magnus Ducatus Poesis“ vaku T. Ševčenkos vardu pavadintame miesto teatre.

Kodėl projektui vykdyti pasirinkta tokia netradicinė, be to, ir už Lietuvos respublikos ribų esanti vieta, atskymo reikiu ieškoti istoriniuose šaltiniuose: 1429 m. sausio 9-29 d. šiame mieste įvyko didysis Lucko suvažiavimas. Taip Lietuvos ir Lenkijos valdovai Vytautas ir Jogaila, taip pat Šv. Romos imperijos imperatorius, Vengrijos karalius Zigmantas I šiame mieste susitiko aptarti Vidurio ir Rytų Europos klausimų. Rašytojų forumas, aišku, nepretendavo į tokias globalias ir apskritai į politines problemas (oficialiuose susitikimuose ne sykį buvo pabrėžiama, jog Magnus Ducatus – didžioji kungi-gaikštija – tai poezijos, ne politinis vienetas) – jis (regis, vaisingai) tėsė Czeslavo Miloszo puoselėtą idėją: gero tautų ir kultūrų sugyvenimo dėlei stiprinti bendrąsias europietiškiasias šaknies. (Nepaisant to, kad kiekvienas valstybės patirtis ir ekonominio išsivystymo lygis labai skirtinė, kai kuriose jų – ypač Baltarusijoje – dvelkia autoritarizmu, visose jose esama ir identiškų problemų, ir panašių sėkmės istorijų. Bet kokiu atveju forumas nebuvę propagandinis iliuzinio europietiškumo nešimas į Rytus – ir mums, tarytum prilausantiems „geresniajai“ Europos daliai, vis dar yra šio to pasimokyti iš kai-monų.)

I forumą atvyko apie keliausdešimt dalyvių – rašytojų iš Ukrainos ir Lietuvos, taip pat Baltarusijos, Moldovos, Lenkijos ir kt. Statistikos, kiek iš viso buvo dalyvių ir kiek iš jų atstovavo kiekvienai valstybei, šiuo metu neturiu po ranka, tačiau ji gal ir nėra labai reikšminga – svarbiausia, kad čia susirinko visi tie, kurie jautėsi galintys vaisingai prisidėti kuriant susitikimo turinį ir patys tuo susitikimu džiaugtis – dalydamiesi geromis idėjomis bei kavinės suolu.

Bene pagrindinis forumo uždavinys, kaip jį regėjo lietuviškaji pusė, – vertimų dirbtuvės, per kurias vertėjai galėtų išgirsti atsakymus į jiemis kilusius klausimus, diskusijos, pasikeitimąs patirtimi. Buvo viiliamas, jog kūrybinėse dirbtuvėse dalyvaujantys vertėjai ir autorai suburs komandą, kuri ir ateityje užsiims lietuvių literatūros vertimais į kitas kalbas, ieškos leidėjų užsienio šalyse ir tokiu būdu vykdys lietuvių kūrybos sklidą. Vis dėlto realybėje rašytojams Lucke teko vykdyti dar vieną netikėtą ir, reikia pasakyti, nelengvą misiją, kuriai nebuvu tinkamai pasiruošę: nuolat vykti į susitikimus su visuomenė – jų, regis, ypač pageidavo rinkimams besiruošianti vietos valdžia.

Šie požiūrio į forumo organizavimą skirtumai sukėlė ir šiokių tokų nesklan-dumų – antai vieną rytą vertimų subtilybes aiškintis pasiryžę dalyviai rado salės duris užrakintas; vietoj darbo su teksta is jų laukė kelionė į gimnaziją ir universitetą, tačiau nesumažino jo reikšmės: atlikti dalyvaujančių šalių autorių kūrybos vertimai į kitas regiono valstybių kalbas (lietuvių, baltarusių, ukrainiečių, rumunų), Ukrainos kultūrinė auditorija supažindinta su bendrijos dalyvių kūryba, užmegzti nauji kontaktai tarp vertėjų ir autorių, na ir pagaliau atsiraðes suvokimas, kad pri-

statyti lietuvių kultūrą rytuose yra labai daug erdvės.

Beje, forume dirbusių rašytojų kūrybos vertimai netrukus bus publikuoti renginio dalyvių šalių kultūrinėse internetinėse svetainėse www.rasytojai.lt ir www.mod21.in.ua.

Taip jau simboliškai sutapo, kad rašytojams vos išdundėjus į Lucką, Lietuvos fotomenininkų sajungos „Prospekt“ galerijoje (Gedimino pr. 43, Vilnius) rugsėjo 26 d., trečiadienį, atidaryta Algimanto Aleksandravičiaus fotografijų paroda „Paskutinieji LDK piliečiai“.

Kaip pastebi menotyrininkai, i Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės praeiti nuolat besigilinantis fotomenininkas Algimantas Aleksandravičius, ir Lietuvoje, ir Baltarusijoje, ir Ukrainoje ieškodamas buvusios Lietuvos valstybės nuo Baltijos iki Juodosios jūros didybės atspindžių, negalėjo nepastebeti ir fotografijose neužfiksuoти paskutinių šios valstybės piliečiais save laikius, Lietuvos bajoriškas ir pilietines tradicijas tėsusiu poetu Adomo Mickevičiaus (1798–1855) ir Cz. Miloszo (1911–2004) gyvenime paliktu pėdsakų. Taigi ir ši paroda – apie juos.

„Algimantas Aleksandravičius su jam būdingu išradinguumu, susiedamas poetų paliktus gyvenimo kelio ženklus su nūdienos realiomis, pasitelkdamas raiškią fotografijos kompoziciją, o retsykais ir, regis, atsitiktines detales, įvairuodamas šviesokaitos démémis ar dramatiškais juodų ir baltų tonų santykiais, sukuria įsimintinus vaizdus. Fotografijose atispindinėti dokumentiškai perteiktos poetų gyvenamų vienos ar aplinka, bet jos dar simboliškai susiejamos su iškilių poetų Adomo Mickevičiaus ar Nobelio premijos laureato Cz. Miloszo literatūrine kūryba, o išpūdžio sustiprinimui įpinama ir filosofinė potekstė“, – rašoma *photography.lt*.

A. Aleksandravičius gerai susipažinęs su abieju poetų gyvenimu ir kūryba, ištyrinėjės beveik visus jų paliktus pėdsakus, ne kartą lankėsis poetų gimtinėse ar bent kiek su jų gyvenimu susijusių vietovėse. Anot informacinių pranešimų autorius Stanislovo Žvirgždo, toks pasirengimas, išsamios žinios, fotografinė patirtis, intuicija, momento pagava bei gebėjimas nesutrikti net sunkiausiose situacijos ir leido sukurti įsimintiną fotografijų ciklą „Paskutinieji LDK piliečiai“. „Daugybėje fotografijų autorius, sekdamas poetų pėdsakais, pasakoja apie iškilius lietuvių kilmės lenkų rašytojus, visą gyvenimą ieškojusius kelio prie savo genties, nuolat kreipusiu žvilgsniu į senąjį Lietuvą, idealizuotą ir poetizuotą juos kankinuisi ilgesiu“, – tvirtina jis.

Nuotraukose įamžintose vietose tarytum atpažiasta, nujaučiama A. Mickevičiaus biografija – jaunystė gimtosios Zasos dvarelyje, mokslai Naugarduke, studijos Vilniuje, dėstytojavimas Kaune, tremtis Paryžiuje. Cz. Miloszo pėdsakų A. Aleksandravičius ieško Šateikių dvaro liepų alėjoje, prie it veidrodis spindinčios kūdros, senelių ir giminių kapų Šventybrastyje, tarp Isos slėnio išlakių ažuolų, Kunatų dvare Krasnogrūdoje, pasakutinėje prieglobščio vietoje – Krokuvos Šv. Stanislovo bažnyčios kriptoje ir daugelyje kitų, su poeto gyvenimu susijusių vietovių.

Dera pabrėžti, jog parodoje pristatomatai maža dalis A. Aleksandravičiaus fotografijos lakštuose įvaizdintų A. Mickevičiaus ir Cz. Miloszo Lietuvoje ir Lenkijoje bei kitur paliktu ženklu.

2011 m. už fotografinio portreto atnaujinimą, Lietuvos asmenybių galerijos sukūrimą, už Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės paveldo poetiškus atspindžius A. Aleksandravičiui skirta Lietuvos nacionalinė kultūros ir meno premija.

9 d. antradienį, 17 val. Pakruojo rajono savivaldybės Juozo Paukštelio viešojoje bibliotekoje (Vytauto Didžiojo g. 41, Pakruojis) – susitikimas su Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatu, rašytoju Henriku Algiu Cigriejumi. Dalyvauja literatūrologas prof. Kęstutis Nastopka. Renginys iš ciklo „Kūrybos atodangos“.

9 d., antradienį, 17.30 val. Lietuvos rašytojų sajungos Baltojoje salėje (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – poetės, vertėjos Zitos Mažeikaitės autorinius kūrybos vakaras. Dalyvauja rašytoja Zita Mažeikaitė, literatūrologė dr. Donata Mitaitė, redaktorė Bronė Balčienė, skaitovė Irena Plausinaitė, fleitininkė Viktorija Marija Zabrodaitė.

11 d., ketvirtadienį, 13.30 val. Šilutės r. savivaldybės F. Bajoraičio viešosios bibliotekos Usėnų bibliotekoje (Usėnų sen., Šilutės r.), **17.30 val.** Šilutės r. savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešojoje bibliotekoje (Tilžės g. 10, Šilutė) – žodžio ir muzikos improvizacijų valanda „Man meilė bus galia išlikti“ pagal poetės Juditos Vaičiūnaitės kūrybą, su aktoriniuose skaitymais ir muzikinėmis improvizacijomis. Programoje dalyvauja aktorė Gražina Urbonaitė ir violončelininkė Ramutė Kalnėnaitė. Renginiai iš ciklo „Kūrybos atodangos“.

12 d., penktadienį, 17 val. Lietuvos rašytojų sajungos Baltojoje salėje – rašytojos Aldonos Ruseckaitės knygos „Šešėlis JMM“/ Maironio gyvenimo meniniai biografiniai etiudai / pristatymas. Dalyvauja knygų autorė, rašytoja Aldona Ruseckaitė, poetė, kritikė Dovilė Zelčiūtė, aktorės Gražina Urbonaitė, Vilija Grigaitė, smuikininkė Rusnė Mataitytė. Renginys iš ciklo „Prozos dienos“.

5 d., penktadienį, 17 val. koncertas Mokytojų dienai. Dalyvaus: Kauno apskr. J. Naujalo muzikos gimnazijos 9 kl. mokiniai – Stasys Makštutis (klarnetas) (mok. V. Žemaitis), Gabriele Sutkutė (fortepijonas) (mok. B. Kumpikienė) ir Londono Karališkiosios Muzikos Akademijos II kurso studentas Antanas Makštutis (klarnetas) (mok. Mark van de Wiel), akompanuojas Jolita Makštutienė. Programoje: H. Rabaud, C. M. Weber, K. Covacs, F. Poulenc, A. Messager, C. Debussy, H. Lazarus, W. A. Mozart, B. Crusell kūrinių. Įėjimas nemokamas.

6 ir 7 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai. Skambės italių kompozitorų muzika. Kariljonu skambins Giedrius Kuprevičius.

12 d., penktadienį, 18 val. šokio ir poezijos projektas „AtRasTi“. Teatrinius poetinius vykšmas „TU AS“: choreografija ir atlirkimas – Petras Lissauskas, muzika – Saulius Petreikis, miniatiūra pagal Donaldą Kajoko eilėraštį „Apie būti“; choreografija ir atlirkimas – Mildė Steponaviciūtė, dalyvaus – Beatričė Juškaitė, Ievos Navickaitės choreografinė miniatiūra. Bilieto kaina – 15 Lt, moksleiviams, studentams, seniorams, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“ nuolaidų kortelė – 10 Lt.

13 d., šeštadienį, 18 val. šokio ir poezijos projektas „AtRasTi“. Garso-poezijos-šokio versija „Visos jūros turi rēmus“: idėja – Aira Naginevičiūtė-Adomaitienė ir Vladas Die-ninis, šokio režisūra – Aira Naginevičiūtė-Adomaitienė, muzikos režisūra – Vladas Die-ninis, elektroakustinė taikomoji instalacija – Vadimas Korotajevas, poezija – Benediktas Januševičius, atlirkėjai – Agnėtė Lisičkinaitė ir Sigutė Juraškaitė, teatrinius vykšmas pagal Mindaugą Nastaravičiaus eilėraštį „Tavo jungtys, mano“; choreografija ir atlirkimas – Paulius Tamolė, muzika – Vadim Vystavkin, „...delirium...“ monologas iš būsimo spektaklio; choreografija – Aira Naginevičiūtė-Adomaitienė, muzika – Vladas Dieni-nis. tekstas – Neringa Rekašiūtė, šokis ir balsas – Greta Grinevičiūtė. Bilieto kaina – 15 Lt, moksleiviams, studentams, seniorams, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“ nuolaidų kortelė – 10 Lt.

13 ir 14 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpu muzikos koncertai. Skambės „Lapams krintant...“. Kariljonu skambins Julius Vilnonis.

15 d., pirmadienį, 18 val. koncertas-paroda „Gamtos ir meilės spalvos“. Dalyvaus: tenoras Tomas Vaitkus, mecosopranas Monika Buožytė, koncertmeisterė Vilma Pečiukonytė. Koncertą ves aktorė Rasa Čižauskaitė. Koncerto metu įvyks T. Vaitkaus paveikslas „Mano vaidmenys“ pristatymas. Bilieto kaina – 10 Lt, moksleiviams, studentams, seniorams, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“ nuolaidų kortelė – 8 Lt.

V. Petriklio g. 56 www.kmn.lt

IV tarptautinio vaikų folkloro festivalio „Baltų raštai 2012“

4 d., ketvirtadienį,

10 val. KTKC (A. Jakšto g. 18) – edukacinių žaidimų rytmės „Balto rytas“.

14 val. seminaras „Baltų kultūros reliktai tautodalėje, kalboje, muzikoje“. Lektoriai: dr. Skaidrė Urbanienė, dr. Inga Nénienė, Kristina Vaisvalavičienė, etnologė Jurgita Kilikauskienė.

17 val. parodų atidarymas: „Šaknys“ (grafika), „Baltų ornamentai lietuvių liaudies baldų puošyboje ir mažojoje architektūroje“ (tapyba), „Lietuvių etninė kultūra“ (plakatai), „Metų laikai“ (grafika), „Lietuviški ženklai“ (juvelyriniai dirbiniai).

17 val. P. Stulgos lietuvių tautinių muzikos instrumentų muziejuje (L. Zamenhofo g. 12) – skuducių muzikos koncertas „Untytė“. Dalyvauja folkloro ansambliai „Ratilėlis“, „Kaukutis“, Kauno Jonučių vidurinės mokyklos folkloro ansamblis, Kauno J. Grudžio konservatorijos, 1-osios muzikos, J. Gruso vidurinės, „Šilo“ pradinės mokyklos skudutininkai.

18 val. KTKC – mokymai „Lietuviškų ženklų naudojimas tapyboje“. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

5 d., penktadienį,

9.30 val. KTKC – edukacinis užsiėmimas vaikams „Saulelė riduolėlė“.

18 val. P. Stulgos lietuvių tautinių muzikos instrumentų muziejuje – jaunimo folkloro improvizacijos ir šokių vakaronė. Dalyvauja folkloro ansambliai: „Devyni“, „Lygaudė“, „Ale va“, „Sodailio“, studija „Gyvasis folkloras“, „Gilė“, „Lingo“ (Rumšiškės).

6 d., šeštadienį,

10.30 val. KTKC – Modrio Tenisono (Latvija) seminaras „Ženklas-Zime“.

12 val. Ryšių istorijos muziejuje (Rotušės a. 19) – meninė akcija „Ženklų gelmė“.

13 val. III respublikinė autentiškos lietuvių liaudies dainos šventė „Po tėviškės dangu“. Dalyvauja Kauno ir Lietuvos vaikų folkloro ansambliai.

16 val. Merkinės jaunimo etnokultūros klubo „Kukumbalis“ koncertas.

17 val. Vakarės latviškai. Dobelės folkloro grupė „Leimani“ (Latvija).

7 d., sekmadienį,

11 val. KTKC – festivalio uždarymas „Nemunėliai į Baltiją“. Dalyvauja „Šilo“ pradinės mokyklos folkloro ansamblis „Šilinukai“, KTKC kolektyvai „Kauno bandonija“, muzikavimo tautiniams instrumentais ir kanklių studijos.

13 val. Paskaita „Baltų raštai ir ornamentai: išoriniai ir vidiniai“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

8 d., pirmadienį, 18 val. Taikomosios dailės muziejuje (Arsenalo g. 3A, Vilnius) – Vertėjų dienos iškilmės ir Šv. Jeronimo premijų įteikimo ceremonija. Šių metų Šv. Jeronimo premijų laureatai – vertėja Irena Aleksaitė ir lietuvių literatūros vertėjas į rusų kalbą Georgijus Jefremovas. Koncertuos Dovydas Zavadskis (vokalas), Marius Cechanavičius (gitara), Indrė Jurgelevičiūtė (vokalas) ir Paulius Volkovas (gitara).

</div

93-iojo kūrybinio sezono spalio mėnesio repertuaras

12 d., penktadienį, 13 d., šeštadienį, 17 d., trečiadienį, 19 val. PREMJERA! Didžiojoje scenoje – Antano Škėmos „Balta drobulė“. Drama. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietu kainos – 40, 60, 80, 100 Lt.

16 d., antradienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Antonu Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Inscenizacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietu kaina – 55 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

6 d., šeštadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Kavinė „Pas Blezā“. Pasimatymas po dviadesimties metų. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.45 val. Bilietu kainos – 28, 35 Lt.

7 d., sekmadienį, 18 val. Daivos Čepauskaitės „Be galvojus“. Dviejų dalių žmogžudystė. Dviejų dalių komedija pagal Réjaus Bredberio kūrybą. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

11 d., ketvirtadienį, 18 val. Michalo Walczako „Pirmasis kartas“. Dviejų dalių spektaklis. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietu kainos – 24, 30 Lt.

13 d., šeštadienį, 18 val. Dovilės Zelčiūtės „Kūno vartai“. Retroetidai. Režisierė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilietu kainos – 16, 20 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietu pasaulis*.

7 d., sekmadienį, 18 val. Vytauto Balšio „Žmogus medyje“. Tragikomedija. N–16. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietu kainos – 25, 30 Lt, senjorams – 10, 15 Lt.

12 d., penktadienį, 17 d., trečiadienį, 19 val. Aleksej Slapovskij „Nuo raudonos žiurkės iki žalios žvaigždės“. N–16. Režisierius Darius Raubauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

14 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Spektaklio vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietu kaina – 15 Lt.

14 d., sekmadienį, 18 val. Edwardo Albee „Silvija“. N–18. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilietu kaina – 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

5 d., penktadienį, 18 val. Kauno ir Sankt Peterburgo kūrybinis projektas – premjera „Keilionių saulės link“. Istorija apie kelią, muziką ir cirką, apie šventę ir kasdienybę mumyse ir šalia mūsų... Nuo 9 iki 99 m. Autorius ir režisierius Borisas Konstantinovas. Dailininkas Viktoras Antonovas. Kompozitorius Denisė Šadrinė. Bilietu kainos – 15, 20, 25 Lt.

6 d., šeštadienį, 12 val. „Žvaigždės vaikas“. Pagal O. Waino pasaką. Nuo 5 m. Režisierius Algimantas Stankevičius. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

7 d., sekmadienį, 12 val. „Tigriukas Petrikas“. Ar sunku gyventi drąsą pametus? Nuo 3 m. Režisierius Algimantas Stankevičius. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

13 d., šeštadienį, 12 val. „Žalias žalias obuoliukas“. Istorija apie amžiną ir pasiaukojamą draugystę. Nuo 6 m. Režisierius Arvydas Lebeliūnas. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

14 d., sekmadienį, 12 val. „Katės namai“. Pagal S. Maršako pasaką. Nuo 5 m. Režisierius Algimantas Stankevičius. Bilietu kainos – 8, 10, 12 Lt.

15 d., pirmadienį, 18 val. „Laimingi žmonės“ pristato dviejų dalių romantinę komediją „Kitais metais, tuo pačiu metu“. Režisierius Arvydas Lebeliūnas. Dailininkas Artūras Šimonis. Vaidina Aldona Bendoriūtė, Aleksas Kazanavičius. Bilietus platina *Tiketa* ir teatro kasa.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietu pasaulis*.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

4 d., ketvirtadienį, 18 val. Eltono Johno, Timo Rice „Aida“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Vytenis Pauliukaitis, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Adomas Jacovskis, kostiumų dailininkė Aleksandra Jacovskytė, choreografas Arikas Krupas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietu kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

5 d., penktadienį, 18 val. Leo Fallo „Madam Pompadur“. Dviejų dalių operetė. Režisierė ir choreografe Anželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marijus Jacovskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Stakėvičius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

6 d., šeštadienį, 18 val. Johanno Strausso „Vienos kraujas“. Trijų veiksmų operetė. Atnaujinimo režisierius Gediminas Maciulevičius, dirigentas Virgilijus Visockis, atnaujimo dailininkė Marta Vosyliūtė, choreografas Aleksandras Jankauskas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

7 d., sekmadienį, 18 val. Giedriaus Kuprevičiaus „Karalienė Bona“. Trijų veiksmų opera. Pastatymo meno vadovas Gintas Žilys, dirigentas Virgilijus Visockis, scenografas Adomas Jacovskis, kostiumų dailininkė Aleksandra Jacovskytė, choreografe Vesta Grabštaitė. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

10 d., trečiadienį, 17 val. Richardo Rodgerso „Muzikos garsai“. Dviejų veiksmų miuziklas visai šeimai. Režisierius Nerijus Petrokas, dirigentas Julius Vilnonis, dailininkė Virginija Idzelytė. Spektaklio trukmė – 2.45 val. Bilietu kainos – 7, 15, 20, 25, 50 Lt.

11 d., ketvirtadienį, 18 val. Cy Colemano „Mieloji Čariti“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Keštutis Jakštės, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Marija Rubavičiūtė, choreografas Aurelijus Liškauskas. Spektaklio trukmė – 3.30 val. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

12 d., penktadienį, 18 val. Karlo Millockero „Studentas elgeta“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Andrey Bestchanski, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Kotryna Daujotaitė, choreografas Dainius Bervingis, chormeisteriai Ramūnas Tilvikas ir Rasa Vaitkevičiūtė. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

13 d., šeštadienį, 18 val. Emmericho (Imre) Kalmano „Grafaitė Marica“. Trijų veiksmų operetė. Režisierius Alexey Stepaniuk (Rusija), dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Frieder Klein (Austrija), kostiumų dailininkė Kotryna Daujotaitė, choreografas David Avdysh (Rusija). Spektaklio trukmė – 3.15 val. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

14 d., sekmadienį, 12 val. Zitos Bružaitės „Grybų karas ir taika“. Dviejų veiksmų operėlė-parodija vaikams ir tėveliams. Režisierius Aidas Giniotis, dirigentas Virgilijus Visockis, dailininkė Ramunė Skrebėnaitė. Spektaklio trukmė – 1.35 val. Bilietu kainos – 7, 12, 18, 20, 50 Lt.

14 d., sekmadienį, 18 val. Charleso Gounod „Faustas“. Trijų veiksmų opera. Dirigentas Julius Geniušas, režisierius Gintas Žilys, dailininkė Virginija Idzelytė, choreografas Dainius Bervingis. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietu kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

4 d., ketvirtadienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – Arvydo Palevičiaus ir Gintaro Patacko tapybos ir poezijos knygos „Pasaulyis“, kurio néra“ pristatymas. Knygos pristatymo metu bus atidaryta Arvydo Palevičiaus tapybos paroda.

9 d., antradienį, 18 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – Kauko pučiamųjų instrumentų orkestro „Ąžuolyne“ (vadovas Remigijus Žašrenas) koncertas. Dalyvaus merginų choreografinė grupė (vadovė Stefanija Kazlauskienė). Dirigentai Ričardas Kukulkis ir Vytautas Ramancūnas. Iėjimas nemokamas.

12 d., penktadienį, 18.30 val. Kauno kultūros centro „Tautos namai“ kūrybinio sezono atidarymo koncertas. Dalyvaus: vaikų liaudiškų šokių kolektyvas „Séltinis“, neoklasikinio šokio teatras „Releve“, vaikų dainos ir šokio teatras „Vaidilutė“, vaikų estrados studija „Svajonių gija“, vyresniųjų liaudiškų šokių kolektyvas „Suktinis“, pagyvenusių žmonių liaudiškų šokių kolektyvas „Ainiai“, mišrūs chorai „Gintaras“ ir „Ainiai“, vyru choras „Perkūnas“, sportinių šokių klubas „Sūkuryš“. Iėjimas nemokamas.

4 d., ketvirtadienį, 17 val. Kauno m. savivaldybės Vinco Kudirkos viešojoje bibliotekoje (Laisvės al. 57) vyks filosofo, visuomenės veikėjo, politiko, europarlamentaro Leonido Donskio sudarytos rinktinės „Lietuviškasis liberalizmas II“ pristatymas ir diskusija apie liberalizmo išsūkius ir galimybes.

6 d., šeštadienį, 18 val. Šv. Pranciškaus Ksavero (jėzuitų) bažnyčioje – IX tarptautinio festivalio „Musica sacra“ koncertas. Vargonininkas Daniel Zaretsky iš Sankt Peterburgo. Dalyvaus Kauno valstybinio teatro solistė Rita Preikšaitė. Skambės Johano Sebastijano Bacho, Georgo Biomo, Ditricho Bukstehudės kūriniai.

Nuoširdžiai užjaučiame rašytoją Mindaugą Valiuką dėl mylimo Tėvo mirties.

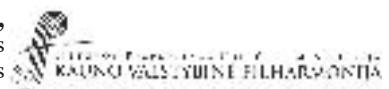
Lietuvos rašytojų sąjunga

Nuoširdžiai užjaučiame kolegę ir bičiulę Aldoną Žemaitytę dėl mylimo vyro mirties.

„Nemuno“ redakcija

10 d., trečiadienį,

18 val. valstybinis choras

„Vilnius“ (meno vadovas ir vyr. dirigentas Povilas Gylys). Solistai: Sandra Janušaitė (sopranas), Inesa Linaburge (mecosopranas), Algirdas Janutas (tenoras), Vladas Bagdonas (bosas), Laimis Vilkončius (balsas, fortepijonas), Dainius Jozėnas (fortepijonas), Audronė Juozauskaitė (fisharmoja). Dirigentas Povilas Gylys. Programoje: Gioachino Rossino „Mažosios iškilmingos mišios“, kompozitorius Laimio Vilkončiaus gražiausios dainos. Bilieta kaina – 10 Lt.

12 d., penktadienį, 18 val. simfoninės muzikos vakaras – M. K. Ciurlionio Simfonija (pasaulinė premjera). Kauno miesto simfoninių orkestras (meno vadovas ir dirigentas Robertas Blisliukėvičius). Solistė Mūza Rubackytė (fortepijonas). Dirigentas Imants Resnis (Latvija). Bilietu kainos – 20, 30, 40 Lt.

13 d., šeštadienį, 17 val. festivalio „Muzikos rudo“ atidarymo koncertas. Dalyvaus VDU Muzikos akademijos kamerinių orkestras (meno vadovas ir dirigentas Robertas Blisliukėvičius). Solistas Liudas Mockūnas (saksofonas). Programoje: A. Malcio, E. Elgaro, V. Bartulio ir kitų kompozitorių kūriniai. Bilietu kainos – 10, 15 Lt.

14 d., sekmadienį, 14 val. Popietė visai šeimai – muzikinė pasaka „Dieviškoji garsų skrynia“. Libreto autorius ir režisierius Vidmantas Bartulis. Dalyvaus Kauno fortepijoninės trijų: Indrė Čepinskienė (smuikas), Asta Krištaponienė (violončelė), Lina Krėpštaitė (fortepijonas). Pasakė seks aktorius Remigijus Endriukaitis. Pasakoje skambės Vidmantas Bartulio, Rodiono Ščedrino, Aarono Coplando bei Paulo Schoenfeldo muzika. Bilieta kaina – 10 Lt.

14 d., sekmadienį, 14 val. Popietė visai šeimai – muzikinė pasaka „Dieviškoji garsų skrynia“. Libreto autorius ir režisierius Vidmantas Bartulis. Dalyvaus Kauno fortepijoninės trijų: Indrė Čepinskienė (smuikas), Asta Krištaponienė (violončelė), Lina Krėpštaitė (fortepijonas). Pasakė seks aktorius Remigijus Endriukaitis. Pasakoje skambės Vidmantas Bartulio, Rodiono Ščedrino, Aarono Coplando bei Paulo Schoenfeldo muzika. Bilieta kaina – 10 Lt.

16 d., antradienį, 18 val. „Aktorių trio“: Kostas Smorigis (vokalas, gitara), Olegas Ditkovskis (vokalas, gitara), Saulius Bareikis (vokalas, gitara). Bilietu kainos – 30, 40, 50 Lt.

17 d., trečiadienį, 18 val. Mažojoje salėje – „Rudens divertismentas...“ Kamerinių ansamblių „Vilniaus arsenalas“: Laima Šulskutė (fleita), Rolandas Romoslauskas (altais), Sergejus Okruško (fortepijonas). Bilieta kaina – 10 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II–VII 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

VII tarptautinis rusų kultūros ir meno festivalis

5 d., penktadienį, 17 val. Kauno valstybinėje filharmonijoje (L. Sapiegos g. 5) – tarptautinių konkursų laureatų instrumentinio ansamblio „Style“ ir solisto Michailo Gavrilovo koncertas „Rusiško romanso sode“ (Sankt Peterburgas).

10 d., trečiadienį, 17 val. Kauno kultūros centre „Taučios namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – tarptautinių konkursų laureatų šokio teatro „Karusel“ ir folklorinio ansamblio „Rossiči“ koncertas „Prasideda dienos auksinės“ (Rusija).

13 d., šeštadienį, 13 val. M. Dobužinskio rusų kultūros centre (V. Krėvės pr. 54) – dailininkės Violetos Ozun autorių lėlių parodos „Vizitinė

Kauno karuselė

Spalio 17–19 d. Lietuvos dailininkų sajungos galerija „Meno parkas“ minės savo kūrybišnės veiklos 15 metų sukaktį.

Per šį laiką galerija, nuosekliai laikydamais savo veiklos prioritetų (professionalaus meno skliauda, jaunuų menininkų kūrybos skatinimas ir skliauda, leidiba, Lietuvos ir užsienio šalių šiuolaikinio meno institucijų ir menininkų kūrybišnės bendradarbiavimas) pelnė pripažinimą tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse. Repräsentativiausi projektais: 1999 m. galerijos inicijuotas ir kasmet vykdomas tarptautinis kultūrinį mainų projektas „Meno linija“ bei nuo 2008 m. organizuojamas šiuolaikinio meno festivalis „Kaunas mene“. Abu projektai įtraukti į Kauno prioritetinių kultūros renginių sąrašą, o festivalis „Kaunas mene“ – ir į 2013–2015 m. Lietuvos rengiamų svarbiausių tėstinių tarptautinių meno renginių sąrašą.

Šia proga žiūrovų lauks išpūdinga renginių programa.

Spalio 17 d. 17 val. Kauno fotografijos galerijoje – naujų galerijos „Meno parkas“ užsienio partnerių ir projektų pristatymas:

Torunės m. (Lenkija) šiuolaikinis meno centras „Znaki Czasu“. Dalyvauja Torunės šiuolaikinio meno centro direktorius Pawełas Łubow-

skis ir projektų kuratoriai.

Šiuolaikinio meno žurnalo „Art Luk“ (Lenkija) pristatymas. Dalyvauja vyriausiasis redaktorius P. Łubowski (žurnalo leidėjas – Lenkijos dailininkų sąjunga).

Nepriklausomo kuratoriaus Krzysztofo Stanisławskio (Lenkija) projektinės veiklos pristatymas „Mano laimingas profesinis darbas: nepriklausomo kuratoriaus iš Lenkijos balsas be ironijos“. Dalyvauja K. Stanisławskis.

Spalio 18 d. 17 val. Kauno fotografijos galerijoje – naujų galerijos „Meno parkas“ užsienio partnerių ir projektų pristatymas.

„Kunst Palais Liechtenstein“ bei „Johanniterkirche Feldkirch“ iš Austrijos (dalyvauja: „Kunst Palais Liechtenstein“ prezidentas, LR garbės Konsulas Lichtensteine Markus Keel, menininkai Harald Gfader, Thomas Marte, Arno Egger).

„Kūrybinis ratas“ – Kroatijos menininkų asociacijos HDLU pristatymas. Dalyvauja HDLU direktorė Gaella Alexandra Gottwald.

Spalio 19 d. 19 val. Nacionalių premijos laureato, skulptoriaus Roberto Antinio instaliacijos „Žiūrinėtojai“ bei leidinio, apžvelgiančio galerijos 15 metų veiklą, pristatymas galerijoje „Meno parkas“. Paroda veiks iki lapkričio 9 d.

Nuo ankstyvo pavasario per visą Lietuvą taip ir skamba: Maironis, Maironis, Maironis... Tarsi modernus eilėraštis jo tradiciniaiava-

sario balsais apdainuotam kraštui. Ne veltui tas skambesys – juok Maironio metai. Jubiliejiniai. Akcentuojantys 150-ąsias poeto giminimo metines. Maironiui buvo skirti ir šio rudenės poezijos skaitymai Adomo Mickevičiaus slėnyje, vykė paskutiniji labai šiltai ir saulėtai rugsejo šeštadienį. Ši tradicinė, jau aštuantai, renginį gamtos amfiteatre, vėl pritraukė daugybe kauniečių, ateinančių paklausyti poezijos ir dainų gamtoje, ažuolyne papédėje, kiekvieną rudenį rengia nenuilstanti bendruomenės centro „Girsta“ pirmininkė Zinaida Strei-

kienė, padedama Kauno kultūros skyriaus žmonių bei rėmėjų.

Šiemet kauniečiams giedojo Vytauto Didžiojo bažnyčios choras, Maironio eilėraščius skaitė renginio vedėjas aktorius Petras Venslovas. Muzejininkė Jūratė Ivanauskienė pristatė nesenai pasirodžiusį Maironio lietuvių literatūros muzejuje direktorės, rašytojos Aldonos Ruseckaitės romaną apie Maironi „Šešėlis J.M.M.“, Vaižganto muziejaus vedėjas Alfas Pakėnas pasakoję apie Maironio ir Vaižganto bendravimą, skaitė savo kūrybos.

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotrauka

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Virtuvė sielai“

Gediminas JANKAUSKAS

Pailsėjės ir atgavės jėgas Kitokio kino klubas kviečia kartu pradeti šeštajį veiklos sezona. **Antradieni, spalio 9 d.**, žiūrėsime Vokietijoje sukurta filma „Virtuvė sielai“. Taip net būtų galima pavadinti visą spalio ir lapkričio mėnesių programą, sudarytą iš filmų, kurių premjeros vyko garsiausiuose pasaulio kino festivaliuose.

Dviem prizais Venecijoje apdovanotą „Virtuvė sielai“ (2009 m.) sukūrė turkų režisierius Fatihas Akinas. Taip savo restoranėlį įkurdintą paprasciausiai Hamburgo priemiesčio sandėlyje, pavadinio graikų kilmės vokietis Zinosas Kazantzakis (ji vaudina populiarus vokiečių aktorių Moritzas Bleibtreu). Maistas čia nepasižymi dideliu įvairove, o patiekalų sąrašas labai trumpas. Bet šią „Virtuvė sie-

lai“ vakarais lanko ta pati negausi publika, pripratusi, kad linksmlų plaučių šeimininkas kulinarinių netobulumų kompenzuoją silta šeimyninė atmosfera.

Išradęgaviminką persekioja vienas apmaudus nesusipratimas po kito. Restorane vis dažniau ima lankytis iš kalėjimo paleistas Zinoso brolis Ilajus. Kai kam rūpi „Virtuvė sielai“ paversti paprasciausiu viešnamiu, todėl čia dažnais svečiais tampa sanitarinės inspekcijos pareigūnai ir mokesčių inspektorai. Galiausiai Zinoso mergina Nadina persikelia gyventi į Šanchajų. Paskui ją sumanęs vykti Zinosas restoraną palieka brolio Ilajaus globali ir pasisamdo gerą vardą turintį, tačiau karštakosi virtuvės šefą turką.

Pasipriešinti visoms negandoms galima vienintelį būdu – paversti merdinčią „Virtuvė sielai“ madingiausiu Hamburgo restoranu.

Savaitgalis prie televizoriaus

Lietuva iš Mėnulio atrodo keistai

Gediminas JANKAUSKAS

Nors iki sekmadienio net keturiose Kauno salėse („Romuvoje“, M. Žiliusko dailės galerijoje, „Žalgirio“ arenaje ir VDU galerijoje „101“) rodoma daug gerų filmų, nepamirškime, kad ir per TV vakarais galima pamatyti sių įdomaus. Pavyzdžiu, cikle „Lietuvių kino aukso fondas“ rodomą lietuvišką filmą „Mėnulio Lietuva“ (penktadienis, 23.45 val., LRT). Pagal Sauliaus Šaltenio „Duo-kiški“ sukurtoje dramoje bandoma išbalansuoti ant farso, grotesko ir realistinio kino briauną. Lietuvių kinui tai buvo labai nauja stilistiką, kurioje itin ryškiai pasireiškė ir naujosios konjunktūros ženklai.

Karikatūriškai stribą Pernaravičių vaidinantis Valentinas Masalskis yra

partizano, vardu Jėzus (!), antipodas. Pirmasis – tikra velnio išpera, brutaliai ant Lietuvos žemėlapio prievertant gerumą švytinčią mokytoją (aktorė Dalia Michelevičiūtė), antrasis – ilgais garbanotais plaukais ir sniego baltumo drabužiais – bando simbolizuoti šviesius kovotojų už Lietuvos laisvę idealus. Panašių asociacijų sovietmečiu režisieriai sugerbėdavo pasiekti, pasitelkė Ezopo kalbą. Rezultatas buvo kur kas stipresnis.

Dokumentininko Rimtauto Šiliūno 75-mečiui šeštadienį LRT kultūra skiria net du seansus (18.00 ir 20.20 val., LNK) nepretenduoja į menines aukštumas, bet gerai iliustruoja minėtį, kad buvusių agentų nebūna. Pragindinis filmo herojus Frenkas Mozesas (aktorius Bruce'as Willis) – atstatydintas CŽV operatyvinio būrio smogikas. Jau susitaikę su ne-linksma pensininko perspektiva vyrukas pasišalino į užkampi, bet neto-

Fantastiniame trilyryje „Drugio efektas“ (22.25 bal., BTV) sunkaus charakterio dvidešimtmetį jaunuolių Evaną Treborną (aktorius Ashtonas Kutcheris) kankina trumpalaikiai atminties praradimai. Ši negalia vaikino tėvui baigėsi visišku pamisiūnu. Evaną nuo mažens lydi smurto baimė ir dažnai patiriams stresai. O kai jis sužino apie vaikystės draugės ir buvusios mylimosios Kailės savižudybę, staiga pajunta, kad gali mintyse sugrįžti į praetį ir pakeisti tada padarytas kliaidas.

Veiksmo komedija „Rizikinga erzinti diedukus“ (šeštadienis, 21.00 val., LNK) nepretenduoja į menines aukštumas, bet gerai iliustruoja minėtį, kad buvusių agentų nebūna. Pragindinis filmo herojus Frenkas Mozesas (aktorius Bruce'as Willis) – atstatydintas CŽV operatyvinio būrio smogikas. Jau susitaikę su ne-linksma pensininko perspektiva vyrukas pasišalino į užkampi, bet neto-

lima paeitis kažkodėl neleidžia Frenkui mūvėti šlepęcių ir ramiai spokoti televizorių rankoje laikant brenžio taurę. Kartą ryte jis išvengė snaiperio kulkos ir suprato, kad reikia veikti pačiam. Nes geriausia gynyba, kaip žinia, yra puolimas.

Jei šeštadienio naktį kamuotų nemiga, galite ryžtis pasižūrėti siaubo trilerį „Mirtina tyla“ (1.15 val., LNK), po kurio ramiai užmigti bus dar sunikaus. Nesenai vieneturčio sunaus autoavarijoje netekę sutuoktinių Réj ir Džonas Ingremai (juos vaidina Nicole Kidman ir Samas Neillas) išplaukia prabangia jachta į atvirą jūrą. Abi tikisi, kad ši kelionė įems sugrąžins prarastą dvasinę pusiausvyrą. Kelias dienas vienai vieni tarp ramių bangų jie iš tikrujų vėl jauciiasi laimingi. Tačiau staiga horizonte pasirodo kažkoks nelaimės ištiktas laivas. Réj ir Džonas išgelbėja viešintelį gyvą jo keleivį. Bet greitai prasideda tai, prieš ką nublanksta su tuo kūnus palaužusi tragedija.

Animacinė pasaka „Ilgo plauko istorija“ (sekmadienis, 19.30 val., TV3) – tai puikus sena ir nauja pavarta. O šiam tenka rinktis – tapti kaliniu arba patrankų mėsa karo apklausose.

vyzdys, stojantis į vieną gretą su amerikietiškos animacijos šedevrais ir ryškiausiais pastaruju dešimtmeciu kino stebuklų darbais. Idomiausia filmo dalis prasideda tuomet, kai savo aštuonioliktojo gimtadienio išvakarėse dvidešimties metų ilgio (!) kasas užsiauginusi svajotoja Auksaplaukė susipažista su tikru vėjo pamušalu Flynu Rideriu. Šis jaunasis plevės, nepataisomas optimistas ir įkyrus plejrys netrukus tampa princeses bendražygį.

Padalinti britų rašytojo Iano McEwano romaną sukurtoje karinėje drame „Atpirkimas“ (sekmadienis, 23.10 val., LNK) vaikiškas smulsumas išprovokuoja tikrą tragediją. Trylikametė Brionė nuo vaikystės žavisi literatūra, rašo pjeses ir labiausiai domisi savo vyresnių sesers Sesilijos bei tamų sūnaus Robio Terenio meilės romano intymiomis detalėmis. Kadangi Brionė pati įsimylėjusi Robį ir pavyduliauja seserai, ji apkaltina jaunuolių seksualine prievara. O šiam tenka rinktis – tapti kaliniu arba patrankų mėsa karo apklausose.